

Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen (EVV)

Eindrapport werkjaar 2012

Milisen, K., Vlaeyen, E., Leysens, G.,
Van der Elst, E., Dejaeger, E.

*In opdracht van het Ministerie van de Vlaamse
Gemeenschap, afdeling Welzijnzorg*

Inhoudsopgave

1	Overzicht werkgroepen EVV	3
1.1	Thuissetting	3
1.2	Residentiële setting	4
2	Resultaten EVV werkjaar 2012	5
2.1	Resultaatsgebied 1: Het aanbieden van informatie, documentatie en advies	6
2.1.1	Thuiswonende ouderen	6
2.1.2	Ouderen in de residentiële setting	16
2.2	Resultaatsgebied 2: Het ontwikkelen van methodieken en materialen	18
2.2.1	Thuiswonende ouderen	18
2.2.2	Ouderen in de residentiële setting	21
2.3	Resultaatsgebied 3: Het ondersteunen van de implementatie van methodieken en materialen	22
2.3.1	Thuiswonende ouderen	22
2.3.2	Ouderen in de residentiële setting	34
3	Partners van de beheersovereenkomst 2012	36
3.1	Resultaten	36
3.2	Gezondheidsdoelstellingen	37
	Overzicht appendix	37
	Appendix 1: Externe deelname	
	Appendix 2: Referentiepersonen	
	Appendix 3: Algemene bevolking	
	Appendix 4: Survey "Valpreventie maatregelen bij ouderen in de thuiszorg"	
	Appendix 5: Residentiële setting	
	Appendix 6: Partners van het Samenwerkingsverband	

1 Overzicht werkgroepen EVV

Om de doelstellingen van het EVV te concretiseren voor zowel de thuis- als residentiële setting, werd net zoals in de voorgaande jaren gewerkt met verschillende werkgroepen, waarin zowel de partners van de beheersovereenkomst als externe partners deelnamen:

1.1 Thuissetting¹

Werkgroep Algemene Bevolking: uitwerken van een sensibilisatiecampagne en – strategie in Vlaanderen, de “Week van de Valpreventie” (WvdV). Volgende partners ondersteunden het EVV bij de realisatie van de activiteiten van deze werkgroep: de partners van de beheersovereenkomst, Logo’s, Axxon, VVDG, Vlaamse Ouderenraad, PVI, CM, Liberale mutualiteit en VNZ, SEL’s en Rode Kruis. Voor het efficiënt uitwerken van de WvdV werd deze werkgroep onderverdeeld in een ‘projectgroep’ (vertegenwoordigers logo’s, VIGeZ & EVV) en een kleinere ‘subgroep’ (afgevaardigde van logo’s, VIGeZ & EVV). Besluiten en activiteiten vanuit de project- of subgroep werden steeds teruggekoppeld aan de gehele werkgroep.

Werkgroep draaiboek zorgpad: ondersteunen van de implementatie van het ‘Draaiboek Zorgpad Valpreventie’ in één specifieke regio. Het ‘Draaiboek Zorgpad Valpreventie’ heeft als doel het bevorderen en ondersteunen van de multidisciplinaire samenwerking en de implementatie van de praktijkrichtlijn ‘Valpreventie bij thuiswonende ouderen: Praktijkrichtlijn voor Vlaanderen’ in het praktijkveld. Volgende partners ondersteunden het EVV bij de realisatie van de activiteiten van deze werkgroep: de partners van de beheersovereenkomst, VVDG, SEL’s, Logo’s en Axxon.

Werkgroep poetsvermaat: op punt stellen van vormingspakketten valpreventie voor poetshulp, verzorgenden en maatschappelijk werkers (o.b.v. bestaande pakketten in Vlaanderen). Volgende partners ondersteunden het EVV bij de realisatie van de activiteiten van deze werkgroep: de partners van de beheersovereenkomst, Rode Kruis, VVDG en Logo’s.

Werkgroep mantelzorg: uitwerken van een strategie ter sensibilisatie van mantelzorgers. Volgende partners ondersteunden het EVV bij de realisatie van de activiteiten van deze werkgroep: de partners van de beheersovereenkomst, VVDG, Logo’s, Vlaamse Ouderenraad. Eveneens werden volgende mantelzorgorganisaties uitgenodigd voor een eerste verkennend gesprek tot samenwerking; Steunpunt Thuiszorg, Liever Thuis vzw, Ziekenzorg CM, Ons Zorgnetwerk vzw en het kenniscentrum Mantelzorg vzw.

Werkgroep financiering: opmaken van een overzicht m.b.t. kostenraming en randvoorwaarden voor extra vergoedingsmogelijkheden ter vergoeding van gezondheidszorgwerkers. Volgende partners ondersteunden het EVV bij de realisatie van

¹ Voor meer informatie over de verschillende partners, zie www.valpreventie.be; VVDG= Vereniging van diensten voor gezinszorg; Logo= Lokaal Gezondheidsoverleg; SEL= Samenwerkingsinitiatief Eerstelijnsgezondheidszorg; PVI= Provinciaal Veiligheidsinstituut; CM= Christelijke Mutualiteit; VNZ= Vlaams Neutraal Ziekenfonds; FSMB= Federatie van Socialistische Mutualiteiten van Brabant; VVSG= Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw.

de activiteiten van deze werkgroep: de partners van de beheersovereenkomst, FSMB, Axxon en Wit-Gele Kruis.

Werkgroep indicatorenset: ontwikkelen van een indicatorenset voor de registratie van valpreventiemaatregelen in de thuiszorg. Volgende partners ondersteunden het EVV bij de realisatie van de activiteiten van deze werkgroep: de partners van de beheersovereenkomst, Logo's, SEL's en Dr. Jan Walraet.

1.2 Residentiële setting²

Werkgroep residentiële zorg: implementeren van 'Valpreventie in Woonzorgcentra: Praktijkrichtlijn voor Vlaanderen'. Volgende partners ondersteunden het EVV bij de realisatie van de activiteiten van deze werkgroep: de partners van de beheersovereenkomst, VVSG, VVDG, Ferubel, FOS, Zorgnet Vlaanderen, Creatagus, vzw Rusthuizen Zusters van Berlaar en Axxon.

---

² VVSG= Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw; VVDG= Vereniging van diensten voor gezinszorg; Ferubel= Federatie van Rusthuizen van België; FOS= Federatie Onafhankelijke Seniorenzorg.

2 Resultaten EVV werkjaar 2012

Het eindrapport 2012 is gebaseerd op het jaarplan 2012, en wordt opgedeeld volgens de 3 resultaatgebieden, zoals weergegeven in de beheersovereenkomst:

- 1) Het aanbieden van informatie, documentatie en advies;
- 2) Het ontwikkelen van methodieken en materialen die, wat effectiviteit betreft, wetenschappelijk onderbouwd zijn;
- 3) Het ondersteunen van de implementatie van methodieken en materialen, met begrip van deskundigheidsbevordering.

Per resultaatgebied wordt een onderscheid gemaakt tussen de setting thuiszorg en residentiële zorg. Voor elk onderdeel worden de doelstellingen en het actieplan voor 2012 vermeld en een overzicht gegeven van de bereikte resultaten. Doorheen het jaarrapport wordt er regelmatig verwezen naar 'appendix'. In het bijhorend document 'appendix' vindt u een gedetailleerd overzicht van de activiteiten en initiatieven van het EVV waarnaar verwezen in dit document.

Voor het werkjaar 2012 lag de focus voornamelijk op het implementeren van ontwikkelde materialen en methodieken zoals de praktijkrichtlijn "Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen" en "Valpreventie in Woonzorgcentra: Praktijkrichtlijn voor Vlaanderen".

2.1 Resultaatsgebied 1: Het aanbieden van informatie, documentatie en advies

2.1.1 Thuiswonende ouderen

2.1.1.1 Algemene gezondheidspromotie met de focus op valpreventie

Voor het eerste onderdeel "algemene gezondheidspromotie met de focus op valpreventie" van de praktijkrichtlijn zijn de doelstellingen gericht naar:

- Algemene bevolking
- Professionelen en organisaties in de welzijns- en gezondheidszorg

Doelstellingen gericht naar de algemene bevolking

De doelstelling voor "het aanbieden van informatie, documentatie en advies" gericht naar de algemene bevolking, zoals opgesteld in de praktijkrichtlijn "Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen", is dat de algemene bevolking zich bewust is over valproblematiek en valpreventie.

Actieplan

Tijdens het werkjaar 2012 zal de verdere sensibilisatie van de algemene bevolking (vitale en gezonde thuiswonende ouderen) in Vlaanderen een opdracht van het EVV zijn (zie ook 2.3.1.1). Het EVV informeert (gestuurd vanuit de werkgroep "Algemene bevolking"³) de algemene bevolking m.b.t. val- en fractuurpreventie in de thuiszorg. Deze sensibilisatie gebeurt op basis van ervaringen uit voorgaande projectjaren (cfr. evaluatie sensibilisatiecampagne 2010, ervaringen m.b.t. week van de valpreventie door Logo's en SEL's West-Vlaanderen) en eigen- of internationaal onderzoek. De verdere sensibilisatie zal o.a. via volgende organisaties of initiatieven verlopen:

- week van de valpreventie (zie 2.3.1)
- BOEBS (zie 2.3.1)
- op basis van de sensibilisatiecampagne in 2010 en -materiaal "Vermijdvallen"
- koepelorganisaties zoals Vlaamse Ouderenraad, Logo's, ...

Via een website is het mogelijk om gratis relevante en up to date wetenschappelijk gefundeerde bevindingen en realisaties van het EVV ter beschikking te stellen aan een breed publiek. Momenteel wordt informatie m.b.t. val- en fractuurpreventie verspreid via 3 websites: www.valpreventie.be, www.vermijdvallen.be en www.boebs.be. Tijdens de week van de valpreventie zullen via diverse kanalen de websites kenbaar gemaakt worden. Ook doorheen het jaar zullen de websites kenbaar gemaakt via antwoorden op helpdeskvragen, artikels in magazines voor ouderen, ... Ook via deelname aan beurzen (vb. Wintermeeting, REVA-beurs, ...) wordt publiciteit gemaakt voor de websites.

Resultaten

- Sensibiliseren en informeren van de algemene bevolking m.b.t. val- en fractuurpreventie in Vlaanderen gebeurde in 2012 door middel van verschillende strategieën waaronder de "Week van de Valpreventie" (WvdV) (zie 2.2.1.1),

---

³⁻² Voor de partners die deelnemen aan deze werkgroep en zich toespitsen op deze activiteit: zie document "Voorstelling EVV".

samenwerking met externe partners en door het verstrekken van informatie en advies via de verschillende kanalen (website, nieuwsbrief, ...) van het EVV. Hierbij werd eveneens gebruik gemaakt van het materiaal van de sensibilisatiecampagne in 2010 "Vermijdvallen". Daarnaast werd de algemene bevolking ook geïnformeerd via de koepelorganisaties van het EVV zoals Vlaamse Ouderenraad, Logo's, ...

- In januari-april 2012 werd de website van het EVV www.valpreventie.be vernieuwd. Omdat informatie m.b.t. vallen in Vlaanderen in het verleden d.m.v. verschillende websites (www.boebs.be, www.vermijdvallen.be, www.valpreventie.be) werd verspreid, was het overzicht vaak zoek. Om aan dit knelpunt tegemoet te komen, heeft het EVV samen met VIGeZ de verschillende websites gebundeld door middel van toevoeging van een portaalsite met duidelijke link naar de verschillende websites voor de verschillende doelgroepen. Volledige integratie van de voormalige website www.valpreventie.be is afgerond, alsook de integratie van de website rond de sensibilisatiecampagne in 2010 "www.vermijdvallen.be". Vanuit VIGeZ werd geopteerd om de website www.boebs.be slechts tot op zekere hoogte te integreren. Vanuit de portaalsite wordt via de subpagina 'buurt' het concept van BOEBS in grote lijnen toegelicht. Voor meer gedetailleerde informatie zullen gemeenten en organisaties worden doorgestuurd naar de eigen website www.boebs.be. De overkoepelende portaalsite werd vanuit EVV en zijn partners gepromoot. Voornamelijk tijdens de WvdV werd dit via diverse kanalen kenbaar gemaakt worden. In het najaar vond een algemeen onderhoud en update van de website plaats.
- Er werden op de website www.valpreventie.be een aantal persartikels vrij beschikbaar gesteld, die organisaties konden gebruiken, al dan niet in een aangepaste versie, in de eigen nieuwsbrief of website of in een lokaal tijdschrift of infoblad. De opgestelde persartikels werden door verschillende organisaties gebruikt, bvb. Domus Medica, OCMW Hasselt OCMW Zedelgem, Partena Ziekenfonds, Vlaamse actieve senioren vzw, Gemeente Roosdael, ... en nog vele andere OCMW's, woonzorgcentra, gemeenten e.a. Ook andere realisaties van het EVV zoals documenten, materialen, videofragmenten, ... kan men gratis raadplegen.
- Het EVV bood inhoudelijke ondersteuning bij het uitwerken van onder andere artikels in volgende magazines/tijdschriften: (zie appendix 1)
  - Artikel "Vallen voorkomen" op www.gezondheid.be;
  - Artikel "Blijf op je benen staan, voorkom valpartijen" in Gezondheid;
  - Artikel "Valpreventie in het UZA" in het infokrantje van het Universitair Ziekenhuis Antwerpen;
  - Artikel "Zo lang mogelijk thuis wonen: elk aspect van het leven speelt een rol" in Kerk & Leven;
  - Artikel "Vermijd valpartijen in huis" in PROFIEL, het ledenblad van het Onafhankelijk Ziekenfonds;
  - Senior Update Magazine;
  - Steunpunt thuiszorg;
  - ...
- Door de referentiepersonen van het EVV werden infosessies aan senioren gegeven. Een overzicht van de verschillende infosessies en vormingen werd opgenomen in appendix 2. (Zie ook 2.3.1.2)

Doelstellingen gericht naar professionelen en organisaties in de welzijns- en gezondheidszorg

De doelstellingen voor deze doelgroep naar het resultaatgebied “het aanbieden van informatie, documentatie en advies” zijn dat professionelen en organisaties:

- zich bewust zijn van het belang van val- en fractuurpreventie in kader van val- en fractuurproblematiek bij vitale en gezonde thuiswonende ouderen en ouderen binnen de residentiële setting;
- het bestaan en de inhoud kennen van gezondheids promotie met de focus op val- en fractuurpreventie bij ouderen, en de link naar val- en fractuurpreventie voor thuiswonende ouderen met verhoogd risico kennen;
- weten waarvoor het Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen staat.

Deze doelstelling richt zich voornamelijk naar koepelorganisaties zoals diensten voor gezinszorg, OCMW's, beroepsverenigingen, diensten voor thuisverpleging, lokale en regionale dienstencentra, valklinieken, Huisartsenplatforms, Vlaamse Ouderenraad, Logo's, SEL's, ...

Voor huisartsen, kinesitherapeuten, ergotherapeuten en verpleegkundigen worden deze doelstellingen samengenomen met de doeleinden betreffende val- en fractuurpreventie bij thuiswonende ouderen met een verhoogd valrisico (zie 2.1.1.2). De doelstellingen voor maatschappelijk werkers, apothekers, podologen, gerieters, radiologen, artsen in de fysische geneeskunde en revalidatie, oftalmologen, reumatologen, fysiotherapeuten en orthopedisten worden eveneens onder “doeleinden betreffende val- en fractuurpreventie bij thuiswonende ouderen met een verhoogd valrisico” besproken. Voor deze disciplines is het immers eveneens van belang om kennis te hebben van (een onderdeel van) val- en fractuurpreventie om al dan niet op vraag van de huisarts gespecialiseerd advies mee te kunnen geven aan patiënten met een verhoogd valrisico. Mantelzorgers van thuiswonende ouderen met een verhoogd valrisico komen verder in het plan aan bod.

Actieplan

Tijdens het werkjaar 2012 zal de verdere sensibilisatie van professionelen en organisaties in de welzijns- en gezondheidszorg in Vlaanderen een opdracht van het EVV zijn (zie 2.3.1.2). Het EVV informeert deze doelgroep m.b.t. val- en fractuurpreventie in de thuiszorg. Deze sensibilisatie gebeurt op basis van ervaringen uit voorgaande projectjaren (cfr. evaluatie sensibilisatiecampagne 2010, ervaringen m.b.t. week van de valpreventie door Logo's en SEL's West-Vlaanderen) en eigen- of internationaal onderzoek.

De website www.valpreventie.be (luik gezondheidswerkers) biedt een overzicht van datgene wat, op basis van de best beschikbare wetenschappelijke evidentie, effectief is in het voorkomen van valincidenten bij thuiswonende ouderen, aangevuld met de nodige klinische expertise van het EVV en zijn partners. Het EVV promoot, in samenwerking met haar externe partners, de website www.valpreventie.be ter verspreiding van gratis praktijkrelevante informatie m.b.t. val- en fractuurpreventie in de thuiszorg. Deze website wordt systematisch aangevuld en geüpdatet. Eenmaal jaarlijks voert het EVV een diepgaande update van de website uit. Hierbij wordt de website pagina per pagina overlopen en nagegaan op inhoud, wetenschappelijke onderbouwing, actualiteit en gebruiksvriendelijkheid.

Daarnaast streeft het EVV er naar om minstens 2 maal per jaar een elektronische nieuwsbrief te verspreiden naar al haar partners. Het doel van deze nieuwsbrief is de partnerorganisaties en externe partners te informeren m.b.t. de stand van zaken van de realisaties vanuit het EVV en het samenvatting van up to date wetenschappelijk gefundeerde bevindingen uit de literatuur m.b.t. val- en fractuurpreventie.

De helpdeskfunctie van het EVV wordt onderhouden. De helpdesk kan zowel via de website als via het algemeen e-mailadres bereikt worden. Het aanbieden van informatie, documentatie en advies op vraag gebeurt in de eerste plaats aan de hand van een lijst van standaardvragen (Frequently Asked Questions – FAQ). Deze lijst zal ontwikkeld worden op basis van vragen en antwoorden ontvangen in de afgelopen werkingsjaren van het EVV. In het geval dat de lijst geen afdoend antwoord kan bieden, kan de vragende partij via de helpdesk een persoonlijke vraag richten tot het EVV. Er wordt tijdig, afhankelijk van de dringendheid van de vraag en ten laatste na 30 werkdagen, een gericht antwoord geboden. Bij het beantwoorden van de helpdeskvragen zullen, naast de partnerorganisaties, ook de referentiepersonen actief betrokken worden. In december 2012 zal de administratie (tijdig antwoord bieden; type van gestelde vragen, ...) van de helpdesk gecontroleerd worden.

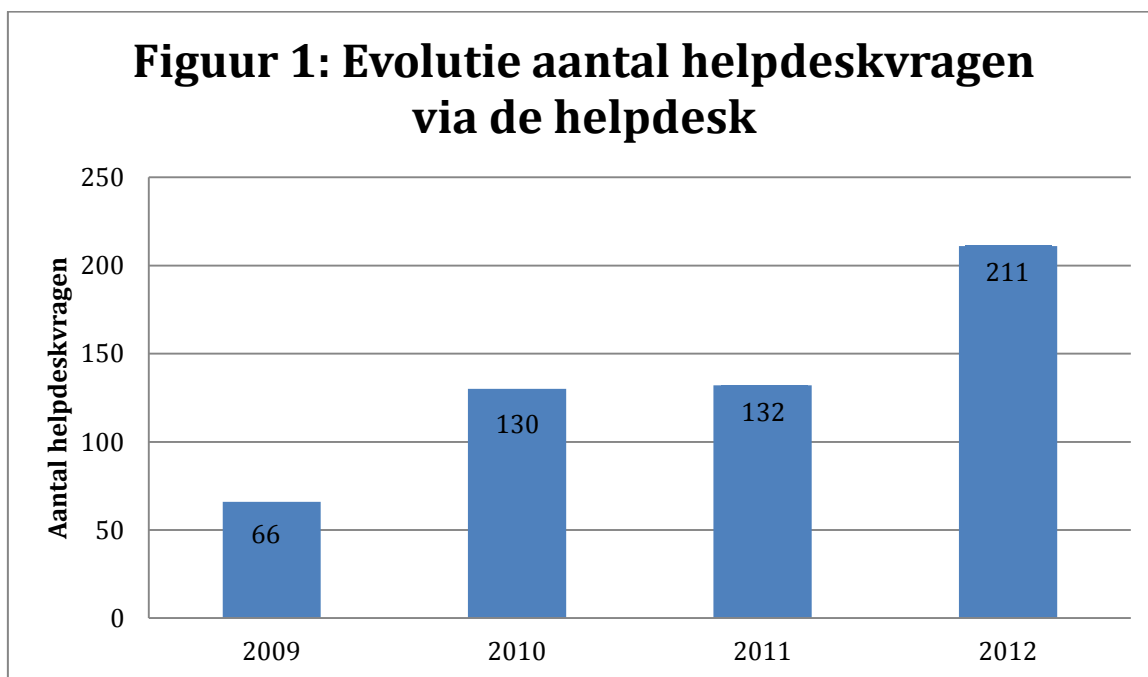
Ook zal het EVV aan de Vlaamse overheid adviezen, gebaseerd op eigen en internationaal onderzoek, verlenen met betrekking tot val- en fractuurpreventie.

Resultaten

- Sensibiliseren en informeren van professionelen en organisaties in de welzijns- en gezondheidszorg in Vlaanderen m.b.t. val- en fractuurpreventie gebeurde in 2012 o.a. door middel van de “Week van de Valpreventie” (WvdV) (zie 2.2.1.1). Tijdens deze week engageerden bijna 500 organisaties in de thuissetting, woonzorgcentra & ziekenhuizen zich om tijdens de WvdV het onderwerp valpreventie bij ouderen onder de aandacht te brengen. Daarnaast werd deze doelgroep ook geïnformeerd via de koepelorganisaties van het EVV zoals de wetenschappelijke verenigingen van de verschillende beroepsgroepen, Logo's, ... Vanuit het EVV werd informatie m.b.t. de WvdV via mail naar verschillende organisaties verzonden, deze mail had meer dan 2000 ontvangers.
- Een informatiebrief voor het onderwijs werd verspreid ter verdere bekendmaking van het aanbod van het EVV en de vormingen gegeven door de referentiepersonen. Deze brief werd via mail in maart 2012 bezorgd aan de Vlaamse hogescholen en universiteiten met opleidingen geneeskunde (huisarts), kinesitherapie, ergotherapie en verpleegkunde. (Zie appendix 1)
- De inhoud van de website www.valpreventie.be werd systematisch geüpdatet bij de vernieuwing en toevoeging van de portaal-site (Zie ook 2.1.1.1). Tijdens deze update werd de inhoud, wetenschappelijke onderbouwing, actualiteit en gebruiksvriendelijkheid nagegaan, de gewijzigde links naar externe websites geüpdatet, bij de opgesomde referenties, daar waar mogelijk, links aangebracht naar Pubmed en werden de ‘veel gestelde vragen’ (Frequently Asked Questions – FAQ) aangevuld. Ook in het kader van de Week van de Valpreventie werd de website aangevuld met alle beschikbare materialen & activiteiten omtrent valpreventie.
- Voor het jaar 2012 heeft het EVV beslist om te starten met één elektronische nieuwsbrief in september/oktober. De geplande start in het voorjaar 2012 werd omwille van de WvdV uitgesteld. De eerste nieuwsbrief, uitgezonden in het najaar,

bestond uit verschillende rubrieken waaronder 'Woordje van de voorzitter', 'Activiteiten' (zoals het symposium 'Valpreventie bij ouderen: ook in Vlaanderen een blijvende uitdaging!' en de WvdV), 'Onderzoek' (samenvatting van een recente en wetenschappelijke publicatie), 'Aan het woord' (in deze eerste editie: een interview met Paula Semer), 'Varia' en 'Agenda'. De nieuwsbrief werd verspreid via het reeds opgebouwde emailadressenbestand van het EVV. Andere geïnteresseerden konden zich vrij inschrijven voor de nieuwsbrief via www.valpreventie.be. De eerste nieuwsbrief van het EVV kan via onze website worden ingekeken (<http://ymlp.com/zYP1Ou>).

- Tussen 1 januari en 31 december 2012 werden er 211 helpdeskvragen gesteld: 58 vragen voor de thuissetting, 52 voor de residentiële setting, 24 voor de ziekenhuissetting & 77 vragen omtrent variërende onderwerpen; zoals de Week van de Valpreventie, algemene informatie rond valpreventie, externe deelname, het Symposium 'Valpreventie bij ouderen: ook in Vlaanderen een blijvende uitdaging', etc. In totaal bevat de helpdesk 548 vragen, die werden gebruikt om de 'veel gestelde vragen' op de website aan te vullen. Gemiddeld werd na 8 dagen een antwoord bezorgd. Om bepaalde vragen voldoende evidence based te onderbouwen, worden experts uit onze partnerorganisaties en referentiepersonen geconsulteerd, waardoor het niet steeds mogelijk is om vragen onmiddellijk te beantwoorden. Onderstaande figuur geeft een overzicht van de evolutie van het aantal helpdeskvragen via de helpdesk (niet via de referentiepersonen) over de jaren heen.

- De CIRRO databank werd naar aanleiding van de WvdV aangevuld en geüpdatet. De volgende ondersteuningmiddelen werden toegevoegd:
  - Ondersteuningsmiddel: 'Praktijkrichtlijn: Valpreventie in Woonzorgcentra'
  - Ondersteuningsmiddel: 'Draaiboek Zorgpad Valpreventie'
  - Ondersteuningsmiddel: 'Folder: Valpreventie In Woonzorgcentra'
  - Pakket: 'Week van de Valpreventie', daaronder:
    - Ondersteuningsmiddel: 'Menukaart voor organisaties in de thuissetting'

- Ondersteuningsmiddel: 'Menukaart voor woonzorgcentra'
- Ondersteuningsmiddel: 'Website Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie'.

Bijkomend werden er een aantal wijziging uitgevoerd aan de volgende ondersteuningsmiddelen:

- Ondersteuningsmiddel: 'Website Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie'; gezien deze vanaf maart 2012 fungeert als portaalsite (zie eerder)
- Ondersteuningsmiddel: 'Referentiepersonen Valpreventie Vlaanderen'; gezien deze sinds maart 2012 ook werden opgeleid om vorming rond valpreventie woonzorgcentra te voorzien.

Op 20 maart nam het EVV bovendien ook deel aan een opleidingsmoment rond de nieuwe release van de CIRRO-databank.

- Presentaties op congressen-symposia-studiedagen en vormingen:
  - Verzorgd door prof Milisen:
    - Laudatio in het kader van het eredoctoraat voor professor Mary Tinetti betreffende valpreventie. Leuven op 2 februari 2012.
    - Valpreventie in woonzorgcentra: Een nieuwe praktijkrichtlijn voor Vlaanderen. Lezing op uitnodiging op Symposium 'Valpreventie bij ouderen: een blijvende uitdaging voor Vlaanderen', Leuven, 3 februari 2012. (Zie appendix 1)
    - Posterpresentatie: Koen Milisen, Joke Coussement, Johan Flamaing, Ellen Vlaeyen, René Schwendimann, Eddy Dejaeger, Kurt Surmont, Steven Boonen. Fall Prediction by Nurses' Clinical Judgment: Differences between Medical, Surgical, and Geriatric Wards. Poster presentation at 35th Winter-Meeting, Belgische Vereniging voor Gerontologie en Geriatrie. Oostende, 2-3 March 2012. (Zie appendix 1)
    - Fixatie-arm beleid: waar staan we? Lezing op uitnodiging op Derde Brugs multidisciplinair symposium residentiële ouderenzorg, Brugge, 17 maart 2012.
    - Milisen K, Coussement J, Flamaing J, Vlaeyen E, Schwendimann R, Dejaeger E, Surmont K, Boonen S. Fall Prediction According to Nurses' Clinical Judgment: Differences Between Medical, Surgical, and Geriatric Wards. European Geriatric Medicine Society, Brussels, Belgium, 26-28 September 2012
    - Les 'Doordacht omgaan met fysieke fixatie', Leuven, op 29 maart 2012.
    - De Clercq, S., Haesendonck, R., Milisen, K., Sabbe, M., Vlaeyen, E., Willems, E. (2012). Retrospective study on traffic accidents and falls of elderly in a Belgian university ED. Book of abstracts. European Congress on Emergency Medicine. Antalya, 3-6 October 2012, Abstract No. G24:7.
    - Milisen, K. (2012). Valpreventie strategieën in de thuiszorg en residentiële sector: wat werkt en wat niet?. Lezing op uitnodiging, Master Fysiotherapie in de Geriatrie, Stichting Opleidingen Musculoskeletale Therapie. Amersfoort, Nederland, 9 november 2012.
  - Verzorgd door prof Dejaeger:
    - Medische aspecten van vallen opleidingsdag 'Doordacht omgaan met fysieke fixatie en valproblematiek in het ziekenhuis'.

- 29/3 les vallen bij ouderen 16u-17:30 tweede jaar master geneeskunde.
- 10/5 les voor het vak ouderenzorg aan de masterstudenten Verpleeg- en vroedkunde, KU Leuven.
- 20/4 en 11/5: telkens anderhalf uur verdieping vallen bij ouderen als keuzetopic tweede master geneeskunde.
- Verzorgd door de stafmedewerkers van het EVV:
  - Tijdens de jaarlijkse Wintermeeting (02-03-2012) was het EVV aanwezig met een infostand met folders, posters, sensibilisatiefilmpjes, reclame voor de WvdV, en mondelinge toelichting bij vragen (zie ook 2.3.1.1). Voor deze meeting werd de poster "Werking EVV" geüpdatet. Daarnaast werd er een poster ontwikkeld voor de presentatie van de praktijkrichtlijn "Valpreventie in woonzorgcentra: Praktijkrichtlijn voor Vlaanderen". Deze posters vindt men terug in appendix 1, onder het topic "posters".
  - Het EVV werd vertegenwoordigd door mevr. Ellen Vlaeyen op het "8th Congress of the European Union Geriatric Medicine Society" (EUGMS) met een posterpresentatie getiteld "Strategies to implement fall prevention in clinical practice: Center of Expertise for Fall & Fracture prevention Flanders". (Zie appendix 1)
  - Tijdens het congres "10 jaar Evidence-based Practice in België" op 6 oktober 2012 heeft mevr. Ellen Vlaeyen volgende lezing gegeven "Valpreventie in Vlaanderen: Van evidentie naar praktijk." (Zie appendix 1)
  - Lezing "Valpreventie Vlaanderen: Een Evidence Based Program" op 10 november 2012, verzorgd door mevr. Greet Leysens. (Zie appendix 1)
  - Op 10 december 2012 werd er door mevr. Ellen Vlaeyen een les "valpreventie in Vlaamse Woonzorgcentra" gegeven aan de masterstudenten Verpleeg- en vroedkunde, KU Leuven.
- Verzorgd door de referentiepersonen: Deze gegevens werden opgesomd in appendix 2.
- 03/02/2012: "Valpreventie bij ouderen: ook in Vlaanderen een blijvende uitdaging" Symposium naar aanleiding van het uitreiken van het KU Leuven eredoctoraat aan prof. dr. Mary Tinetti. Implementing fall preventing strategies in the community setting. & Valangst: nieuwe bevindingen uit recent international onderzoek. Prof. dr. Mary Tinetti Yale School of Medicine, USA dr. Kim Delbaere Falls & Balance Research Group, Neuroscience Research Australia. Tijdens dit symposium werden meer dan 350 gezondheidsmedewerkers vanuit de verschillende zorgdisciplines bereikt.

2.1.1.2 Val- en fractuurpreventie bij thuiswonende ouderen met verhoogd risico

Voor het tweede en derde onderdeel van de praktijkrichtlijn (val- en fractuurpreventie) zijn de doelstellingen gericht naar:

- huisartsen, kinesitherapeuten, ergotherapeuten, verpleegkundigen

- maatschappelijk werkers, apothekers, podologen, geriateren, radiologen, artsen in de fysische geneeskunde en revalidatie, oftalmologen, reumatologen, fysiotherapeuten en orthopedisten
- mantelzorgers van 65-plussers met verhoogd valrisico

Doelstellingen gericht naar de huisarts, kinesitherapeut, ergotherapeut en verpleegkundige

Het EVV beschikt over referentiepersonen valpreventie, die werkzaam zijn in de thuis- en residentiële setting als huisarts, kinesitherapeut, ergotherapeut of verpleegkundige. Tijdens de voorbije werkjaren werden deze referentiepersonen opgeleid in verband met verschillende thema's rond valpreventie, zoals de praktijkrichtlijn "Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen" en het draaiboek zorgpad valpreventie.

Actieplan

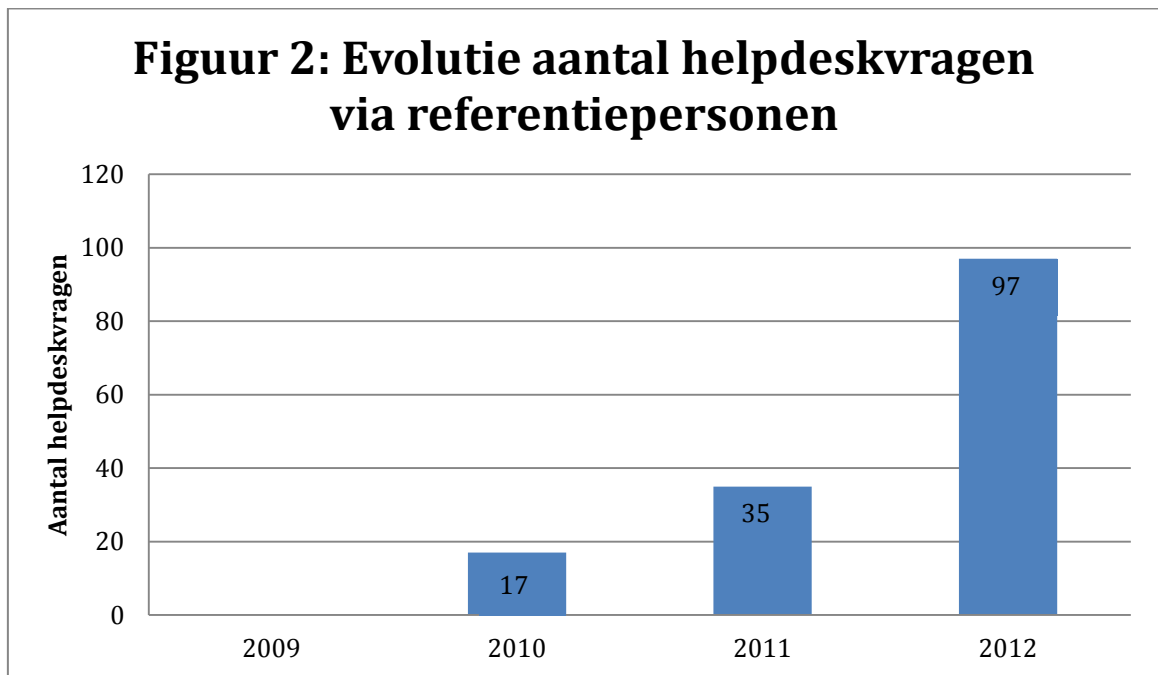
Bovenstaande disciplines kunnen beroep doen op de referentiepersonen voor het geven van vormingen en adviesverlening rond inhoudelijke vragen betreffende valpreventie.

Daarnaast zullen ook deze 4 disciplines verder geïnformeerd en gesensibiliseerd worden m.b.t. val- en fractuurpreventie in de thuiszorg tijdens de week van de valpreventie (zie 2.3.1.2).

Resultaten

- In maart 2012 werd een eerste intervisie- en opleidingsmoment georganiseerd voor de referentiepersonen (voor meer details, zie 2.3.1.2), waarin o.a. een uitgebreide opleiding omtrent de praktijkrichtlijn 'Valpreventie in Woonzorgcentra: Praktijkrichtlijn voor Vlaanderen' werd toegelicht. (Zie appendix 2)
- Referentiepersonen werden betrokken bij het beantwoorden van specifieke helpdeskvragen waarbij ze, vanuit hun expertise in het werkveld, een waardevolle bijdrage konden leveren. Een groot aantal vragen betrof praktische informatie m.b.t. de WvdV, deze vragen werden centraal vanuit EVV beantwoord. Een overzicht van concrete vragen die referentiepersonen vanuit hun regio kregen, werd toegevoegd aan appendix 2. In totaal werden er 97 vragen gesteld rechtstreeks aan de referentiepersonen. Het type vraag kan onderverdeeld worden in vragen m.b.t. samenwerking met de referentiepersoon (4), advies verlenen (31), aanvraag tot vorming (29), verkrijgen van documentatiemateriaal en inhoudelijke informatie m.b.t. valpreventie (33). Figuur 2 (zie volgende pagina) geeft een overzicht van de evolutie van het aantal helpdeskvragen gesteld via de referentiepersonen over de jaren heen.
- Voor het aanbieden van de infosessies t.a.v. intermediairen en professionele zorgverleners werden alle logocontactpersonen aangesproken. In kader van de WvdV werd door de Logomedewerkers valpreventie per provincie een infomoment georganiseerd, waarbij referentiepersonen betrokken werden voor het geven van een vorming.

Figuur 2: Evolutie aantal helpdeskvragen via referentiepersonen

Doelstellingen gericht naar maatschappelijk werkers, apothekers, podologen, gerieters, radiologen, artsen in de fysische geneeskunde en revalidatie, oftalmologen, reumatologen, fysiotherapeuten en orthopedisten

Naast de doelstellingen voor “het aanbieden van informatie, documentatie en advies” naar huisarts, kinesitherapeut, ergotherapeut of verpleegkundige zijn er ook nog afzonderlijke doelstellingen voor maatschappelijk werkers, apothekers, podologen, gerieters, radiologen, artsen in de fysische geneeskunde en revalidatie, oftalmologen, reumatologen, fysiotherapeuten en orthopedisten:

Apothekers

- zijn op de hoogte van de globale inhoud van de praktijkrichtlijn “Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen”, in het bijzonder van het onderdeel over medicatiegebruik gerelateerd aan een verhoogd valrisico;
- geven advies aan ouderen die risicovolle medicatie innemen in het kader van valproblematiek en moedigen ouderen aan om bij nevenwerkingen de huisarts te raadplegen.

Maatschappelijk werkers

- zijn op de hoogte van de inhoud van de praktijkrichtlijn “Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen”;
- geven advies aan ouderen met betrekking tot valproblematiek en –preventie (bijvoorbeeld naar hulpverleningsaanbod), kaderen de hulpvraag en organiseert de hulpverlening rekening houdend met de beschikbaarheid van het eerstelijns werkers. Daarnaast moedigen zij ouderen aan om bij problemen de huisarts te raadplegen (doorverwijsfunctie).

Podologen

- zijn op de hoogte van de inhoud van de praktijkrichtlijn “Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen”;

- o geven advies aan ouderen betreffende de risicofactor voeten en schoeisel en moedigen ouderen aan om bij problemen i.v.m. vallen de huisarts te raadplegen.
- Geriaters, radiologen, artsen in de fysische geneeskunde en revalidatie, oftalmologen, reumatoloog, fysiotherapeuten en orthopedisten
- o zijn op de hoogte van de inhoud van de praktijkrichtlijn “Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen”.

Actieplan

Bovenstaande disciplines kunnen beroep doen op de referentiepersonen voor het geven van vormingen en adviesverlening rond inhoudelijke vragen betreffende valpreventie.

Tijdens de week van de valpreventie zullen maatschappelijk werkers, apothekers, podologen, geriaters, radiologen, artsen in de fysische geneeskunde en revalidatie, oftalmologen, reumatologen, fysiotherapeuten en orthopedisten verder geïnformeerd en gesensibiliseerd worden m.b.t. val- en fractuurpreventie in de thuiszorg (zie 2.3.1.2).

Resultaten

- Sensibiliseren en informeren van maatschappelijk werkers, apothekers, podologen, geriaters, radiologen, artsen in de fysische geneeskunde en revalidatie, oftalmologen, reumatologen, fysiotherapeuten en orthopedisten m.b.t. val- en fractuurpreventie gebeurde in 2012 o.a. d.m.v de “Week van de Valpreventie” (WvdV) (zie 2.2.1.1).
- Tijdens de werkgroep Algemene bevolking werd er nagedacht over de mogelijke invulling van de rol van maatschappelijk werkers i.k.v. valpreventie. Vanuit de Logo's werd gevraagd om het huidige vormingspakket te evalueren en de nood aan een eventuele update in te schatten. Vanuit de projectgroep zal verder nagedacht worden over de concrete aanpak van deze evaluatie. Deze evaluatie volgt nog.
- In september 2009 werden provinciale opleidingsmomenten voorzien door het VIGeZ en het Rode Kruis-Vlaanderen t.a.v. vrijwilligers van het Rode Kruis. Sindsdien kon de vorming ‘Valpreventie bij thuiswonende ouderen met verhoogd risico’ aangevraagd worden via het Rode Kruis. Heden wordt vastgesteld dat de huidige pool van vrijwilligers van het Rode Kruis onvoldoende kan blijven tegemoet komen aan de steeds toenemende vraag vanuit Vlaanderen om opleidingen te voorzien aan bovenvermelde zorgverleners. Op 20/11/2012 werd een overleg gehouden tussen het Rode Kruis, het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid en het EVV met betrekking tot bovenstaande problematiek. Er werd overeengekomen dat het Rode Kruis 1) de huidige non-actieve gespreksleiders ongevallenpreventie een heropfrissingscursus aanbiedt, 2) een oproep lanceert tot nieuwe vrijwilligers die de taak van gespreksleider ongevallenpreventie willen opnemen, 3) opleidingen die de vrijwilligers zullen aanbieden t.a.v. verzorgenden, zorgkundigen, poetshulp en maatschappelijk werkers in het werkveld coördineert, organiseert, opvolgt en evalueert. Het EVV zal in samenwerking met VIGeZ vanaf 2013 instaan voor 1) het opleiden van deze vrijwilligers, vertrekkende vanuit de best beschikbare wetenschappelijke evidentie over effectieve strategieën in het voorkomen van valincidenten bij thuiswonende ouderen, 2) het aanbieden van een wetenschappelijk onderbouwd vormingspakket dat de vrijwilligers dienen te gebruiken als didactisch materiaal.

2.1.2 Ouderen in de residentiële setting

Doelstellingen gericht naar de residentiële setting

De doelstellingen naar het resultaatgebied “het aanbieden van informatie, documentatie en advies” zijn dat professionelen en organisaties in de residentiële setting:

- het belang van valproblematiek kennen;
- het bestaan en de inhoud van de “Praktijkrichtlijn valpreventie voor de residentiële setting in Vlaanderen” kennen;
- weten waarvoor het Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen staat.

Actieplan

De “Praktijkrichtlijn valpreventie voor de residentiële setting in Vlaanderen” biedt een overzicht van datgene wat, op basis van de best beschikbare wetenschappelijke evidentie, effectief is in het voorkomen van valincidenten bij ouderen in de residentiële setting, aangevuld met de nodige klinische expertise van het EVV en zijn partners. Deze praktijkrichtlijn en het geactualiseerd didactisch materiaal worden op de website geplaatst.

Het EVV maakt, in samenwerking met haar externe partners⁴, de praktijkrichtlijn voor de woonzorgcentra bekend binnen de residentiële setting in Vlaanderen, d.m.v. vormingen door de referentiepersonen valpreventie van het EVV.

Het EVV maakt contactname voor vragen vanuit de residentiële setting mogelijk via een gratis helpdesk (website, mail, telefoon). Op basis van veel voorkomende vragen, maakt het EVV een oplist van Frequently Asked Questions (zie 1.1.1 thuiszorg). De partnerorganisaties worden gecontacteerd indien er een helpdeskvraag wordt gesteld m.b.t. hun specialisme. Ook de referentiepersonen leveren vanuit hun expertise een bijdrage in het beantwoorden van de helpdeskvragen.

Daarnaast streeft het EVV er naar om minstens 2 maal per jaar een elektronische nieuwsbrief te verspreiden naar al haar partners met een update van de werking en activiteiten van het EVV, waarin ook de activiteiten van de residentiële setting aan bod zullen komen.

Resultaten

- In januari 2012 werd de praktijkrichtlijn “Valpreventie in Woonzorgcentra: Praktijkrichtlijn voor Vlaanderen” bekend gemaakt naar het gehele netwerk van het EVV. Daarnaast verscheen in februari 2012 de praktijkrichtlijn in boekvorm bij uitgeverij ACCO.
- Reeds tijdens het voorgaande werkjaar werd de volledige praktijkrichtlijn geïntegreerd op de website. In februari 2012 werd er ook ondersteunend en didactisch materiaal m.b.t. de praktijkrichtlijn aangemaakt en op de website geplaatst.
- De praktijkrichtlijn voor de woonzorgcentra werd bekend gemaakt binnen de residentiële setting in Vlaanderen, d.m.v. vormingen door de referentiepersonen

⁴⁻⁷ Voor de externe partners die zich toespitsen op deze activiteit van het EVV: zie document “Voorstelling EVV”.

valpreventie van het EVV, door de nieuwsbrief, en tijdens de WvdV waarbij de focus lag op de Valpreventie in Woonzorgcentra, ter promotie van de recente release van de praktijkrichtlijn 'Valpreventie in Woonzorgcentra, Praktijkrichtlijn voor Vlaanderen (zie 2.3.1.1 en 2.3.2). Daarnaast werd door ACCO een folder opgesteld met een overzicht van verschenen valpreventieliteratuur bij uitgeverij ACCO (zie http://www.valpreventie.be/Portals/Valpreventie/Documenten/ACCO_valpreventie.pdf).

- Tijdens het intervisie- en opleidingsmoment werden de referentiepersonen bijgeschoold omtrent de nieuwe praktijkrichtlijn (zie ook 2.3.1.2 en appendix 2).
- Contactname voor vragen vanuit de residentiële setting was mogelijk via een gratis helpdesk (website, mail, telefoon EVV). Op basis van veel voorkomende vragen, maakte het EVV een olijsting van Frequently Asked Questions voor deze setting (zie eerder). De partnerorganisaties of referentiepersonen werden gecontacteerd indien er een helpdeskvraag werd gesteld m.b.t. hun specialisme.

2.2 Resultaatsgebied 2: Het ontwikkelen van methodieken en materialen

2.2.1 Thuiswonende ouderen

2.2.1.1 Algemene gezondheidspromotie met de focus op valpreventie

Doelstellingen gericht naar de algemene bevolking

De doelstellingen voor “het ontwikkelen van methodieken en materialen” gericht naar de algemene bevolking, zoals opgesteld in de praktijkrichtlijn “Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen”, zijn dat de algemene bevolking:

- fysiek actief/actiever blijft/wordt en haar evenwicht en mobiliteit behoudt en/of verbetert;
- acties onderneemt om de eigen veiligheid te verhogen.

Actieplan

De strategieën voor sensibilisatie (Week van de valpreventie, BOEBS en campagne vermijdvallen) gericht naar de algemene bevolking zullen verder opgevolgd en uitgevoerd worden (zie 2.3.1.1).

De websites www.valpreventie.be (luik algemeen publiek), www.vermijdvallen.be en www.boebs.be (onder leiding van het VIGeZ, EVV biedt inhoudelijke ondersteuning) worden voorzien van 1 portaalsite (van waaruit doorgelinkt wordt naar de 3 sites). Via deze weg is het mogelijk om gratis relevante en up to date wetenschappelijk gefundeerde bevindingen en realisaties van het EVV ter beschikking te stellen aan een ruim publiek. Afstemming m.b.t. inhoud van de drie websites maakt het meer eenduidig en toegankelijk. Eenmaal jaarlijks voert het EVV een diepgaande update van de websites www.valpreventie.be (luik algemeen publiek) en www.vermijdvallen.be uit. Hierbij worden de websites pagina per pagina overlopen en nagegaan op inhoud, wetenschappelijke onderbouwing, actualiteit en gebruiksvriendelijkheid. Het EVV promoot, in samenwerking met haar externe partners, de websites ter verspreiding van gratis praktijkrelevante informatie m.b.t. val- en fractuurpreventie in de thuiszorg.

Resultaten

- Tussen januari en april 2012 werd de methodiek i.v.m. de “Week van de Valpreventie” (WvdV) uitgewerkt i.s.m. logo's en VIGeZ en teruggekoppeld aan de werkgroep algemene bevolking. De reeds beschikbare materialen vanuit Logo West-Vlaanderen, die de WvdV reeds met succes organiseerden in 2010 en 2011, werden, indien nodig, geupdatet en verder afgestemd op de Vlaamse praktijkrichtlijn a.d.h.v. verschillende feedbackmomenten. Bijkomend materiaal werd ontwikkeld, zoals affiches en banners voor de WvdV, veiligheidsbingo, ... (Zie Appendix 3)
- Met het oog op een jaarlijks herhalen van de WvdV, werd de editie 2012 geëvalueerd d.m.v. een online vragenlijst enerzijds gericht aan de Logomedewerkers valpreventie, en anderzijds gericht aan de deelnemende organisaties in Vlaanderen. De resultaten zijn gebundeld in een rapport weergegeven in appendix 3. Uit dit rapport kunnen een aantal belangrijke aandachtspunten worden gedestilleerd naar komende edities van de WvdV toe:

- Een tekortkoming van de huidige editie van de WvdV betreft de krappe voorbereidingsperiode, waardoor de nodige documenten vaak slechts laattijdig beschikbaar waren. Zowel voor de Logo's als voor de organisaties bleek dit een duidelijk mankement binnen de organisatie van de WvdV.
- Een tweede belangrijk aandachtspunt dat uit het rapport naar voren komt, is het financiële aspect van de huidige WvdV. Voor zowel de ontwikkeling van materialen en activiteiten als de verspreiding ervan, als voor de bekendmaking en promotie van de WvdV is er een vorm van financiering noodzakelijk. De financiering van de WvdV 2012 kwam voornamelijk van de organiserende partners (EVV, VIGeZ & Logo's), ondanks dat hiervoor op voorhand geen budget voorzien werd. Bijkomend kregen we de financiële steun van de Vlaamse Overheid (drukwerk & spotjes 'Pijnlijke Zaak').
- Een derde aandachtspunt in de organisatie van de WvdV 2012, deels voortkomend uit de vorige twee tekortkomingen, is de uitgebreidheid van het aanbod en de voorziene hoeveelheden wat betreft materialen en activiteiten. Voornamelijk deelnemende organisaties gaven aan dat het uitleenaanbod (beschikbaar bij de verschillende Logo's) te beperkt was. Ook werd er van hun kant gevraagd het aanbod uit te breiden naar meer specifieke groepen, bvb. meer specifieke materialen en activiteiten voor ouderen in woonzorgcentra, ouderen met dementie, ... Hoewel er voor een volledig en uitgebreid aanbod voor alle 65-plussers en gericht op specifieke risicofactoren, mogelijks nog een aantal edities en natuurlijke groei van het aanbod nodig zal zijn, zal er ook hier tijdens volgende edities aan tegemoet gekomen worden.
- In het kader van de uitwerking van de WvdV 2013 werd reeds tegemoetgekomen aan bovenstaande 'tekortkomingen'. Zo werd er o.a. tijdig gestart met de voorbereidingen en werden sponsoraanvragen voor (bijkomende) financiering ingediend bij verschillende organisaties, ... (zie ook 2.3.1.1).
- Vanaf het najaar 2012 werd reeds gestart met de ontwikkeling van de "Week van de Valpreventie 2013" (WvdV). Deze methodologie werd uitgewerkt i.s.m. logo's en VIGeZ en teruggekoppeld aan de werkgroep algemene bevolking. Bijkomend materiaal gericht naar de nieuwe focus rond beweging werd ontwikkeld, zoals affiches en banners, ... (Zie 2.3.1.1 en <http://www.valpreventie.be/WvdV.aspx>)
- Normaal gezien werd er door VIGeZ een heropstart van BOEBS voorzien voor het huidige werkjaar. Voor het uitwerken van deze heropstart kon VIGeZ op de deskundige ondersteuning van het EVV rekenen voor de inhoudelijke afstemming van BOEBS aan de praktijkrichtlijnen. In onderling overleg tussen het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid en VIGeZ werd besloten om deze heropstart uit te stellen naar 2013. Het EVV heeft reeds een inhoudelijke afcheck gedaan van de website van BOEBS t.a.v. de praktijkrichtlijn. Ook in de werkgroep Algemene bevolking werd de BOEBS-website en concept besproken, en suggesties ter verbetering aangereikt. Verdere ondersteuning wordt ingepland voor 2013. (Zie appendix 3)
- Het EVV heeft in 2012 overlegd met het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid (WIV) in verband met een toevoeging van vragen m.b.t. valpreventie in de gezondheidsenquête. Volgende vragen werden uiteindelijk toegevoegd:
  - Welke maatregelen neemt u momenteel (of hebt u onlangs genomen) om valpartijen in de toekomst te voorkomen? (Meer dan één antwoord mogelijk)

- 01. Kracht- en evenwichtsoefeningen (Kracht- en evenwichtsoefeningen zijn oefeningen die zowat dagelijks worden uitgevoerd om de spierkracht en het evenwicht van het lichaam te verbeteren. Deze oefeningen kunnen het risico op vallen verminderen. Enkele voorbeelden van dergelijke oefeningen zijn, het heffen en strekken van de benen, op de tenen staan, lichte sporten uitvoeren zoals wandelen en fietsen, zwemmen, turnen in groep, tai chi of dansen.)
  - 02. Thuissituatie veiliger gemaakt (Bijvoorbeeld handvaten aan WC of badkamer aangebracht, verlichting verbeterd, glijdende tapijten vastgelegd of weggenomen, etc.)
  - 03. Schoenen aangepast (Bijvoorbeeld stevige schoenen dragen, aangepaste zool dragen in de schoenen)
  - 04. Dagelijkse inname van vitamine D
  - 05. Dagelijkse inname van calcium
  - 06. Medicatie die het valrisico verhoogt - zoals bijvoorbeeld sommige slaappillen - laten controleren
  - 07. Bloeddruk laten nakijken om een plotse daling van de bloeddruk bij te snel rechtekomen op te sporen
  - 08. Zich laten controleren
  - 09. Geen maatregelen genomen
  - 99. Weet het niet
  - 0. Geen antwoord
- Van wie kreeg u ooit al advies omtrent het vermijden van valpartijen? (Meer dan één antwoord mogelijk)
    - 01. De huisarts
    - 02. De kinesitherapeut
    - 03. De verpleegkundige
    - 04. De ergotherapeut
    - 05. Familie of vrienden
    - 06. Andere
    - 07. Niemand
    - 99. Weet het niet
    - 0. Geen antwoord

2.2.1.2 Val- en fractuurpreventie bij thuiswonende ouderen met verhoogd risico

Doelstellingen gericht naar de huisarts, kinesitherapeut, ergotherapeut en verpleegkundige

De doelstellingen voor "het ontwikkelen van methodieken en materialen" zijn:

- De methodiek van de praktijkrichtlijn aftoetsen (via een survey) en waar nodig bijsturen.

Actieplan

Het EVV is in het werkjaar 2010 gestart met de uitwerking van een draaiboek zorgpad valpreventie bij thuiswonende ouderen. Het draaiboek zorgpad is een handleiding voor het opstellen van een lokaal zorgpad. Welzijns- en gezondheidszorgorganisaties kunnen

dit draaiboek gebruiken om een zorgpad uit te werken in de eigen regio. Het draaiboek zorgpad valpreventie bij thuiswonende ouderen zal na afstemming met het beleid in 2011 worden gefinaliseerd. Tijdens het werkjaar 2012 zal ook verder worden nagedacht over mogelijke implementatiestrategieën van de praktijkrichtlijn in Vlaanderen door middel van het draaiboek in de werkgroep draaiboek zorgpad⁵. Hiertoe zal een survey bij huisartsen, kinesitherapeuten, ergotherapeuten en verpleegkundigen worden uitgevoerd om inzicht te krijgen in de huidige valpreventiestrategieën gebruikt in de thuissetting in Vlaanderen. Een overzicht en begrip van de huidige praktijken kan het implementeren van effectieve valpreventiestrategieën bevorderen. Volgende aspecten zullen worden bevraagd: de karakteristieken van de hulpverleners (vb. beroep, regio, ...), valpreventiebeleid, registratie van valincidenten, screening en assessment van risicopatiënten, facilitators en barrières voor valpreventie. Een papieren en elektronische versie van de surveyvragenlijst zal worden verstuurd naar de 4 kerndisciplines van de praktijkrichtlijn namelijk huisartsen, ergotherapeuten, kinesitherapeuten en verpleegkundigen. Er wordt beoogd om 500 hulpverleners per iedere discipline (totaal 2000 hulpverleners) aan te schrijven.

Daarnaast zal er een literatuurupdate gebeuren van de praktijkrichtlijn. Om de praktijkrichtlijn af te stemmen op de meest recente evidentie.

Resultaten

- Van september 2011 tot juni 2012 werd vanuit het EVV gestart met de voorbereiding (ontwikkeling van de vragenlijst en het uitschrijven van de te gebruiken methodologie voor bevraging in de Vlaamse thuissetting) van de survey. Met deze survey beogen we enerzijds te weten te komen wat er op dit moment door gezondheidswerkers in de thuissetting in Vlaanderen reeds gedaan wordt omtrent valpreventie. Anderzijds wensen we inzicht te krijgen in welke beïnvloedende factoren hierin een rol spelen. De inhoudsvaliditeit, interne consistentie en face validiteit van de vragenlijst werd nagegaan. De survey werd verspreid in het najaar van 2012. De invulperiode werd met enkele weken verlengd (tot februari 2013) omwille van de moeizame verspreiding van de vragenlijst onder de verschillende disciplines. Rond mei 2013 worden de resultaten verwacht. (Zie appendix 4)
- De stafmedewerkers van het EVV houden recente literatuur bij voor afstemming met de praktijkrichtlijn. Suggesties voor mogelijke update worden bijgehouden.

2.2.2 Ouderen in de residentiële setting

In de kader van de WvdV, gezien de focus tijdens deze eerste Vlaamse editie op Valpreventie in Woonzorgcentra lag, werd er vanuit het EVV het initiatief genomen om een folder te ontwikkelen ouderen in woonzorgcentra te sensibiliseren en informeren rond valpreventie. De folder 'Valpreventie in Woonzorgcentra: Wat u zelf kan doen!' is hiervan het resultaat en werd tijdens de WvdV ruim verspreid. De reacties waren bovendien zeer positief. De folder kan worden geraadpleegd op <http://www.valpreventie.be/Portals/Valpreventie/Documenten/WZC/EVV-folder-WZC.pdf>.

---

⁵ Voor de partners die deelnemen aan deze werkgroep en zich toespitsen op deze activiteit: zie document "Voorstelling EVV".

2.3 Resultaatsgebied 3: Het ondersteunen van de implementatie van methodieken en materialen

2.3.1 Thuiswonende ouderen

2.3.1.1 Algemene gezondheidspromotie met de focus op valpreventie

Doelstellingen gericht naar de algemene bevolking

De doelstellingen voor “het ondersteunen van de implementatie van methodieken en materialen” gericht naar de algemene bevolking, zoals opgesteld in de praktijkrichtlijn “Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen”, zijn dat de algemene bevolking:

- zich bewust is over valproblematiek en valpreventie;
- fysiek actief/actiever blijft/wordt en haar evenwicht en mobiliteit behoudt en/of verbetert;
- acties onderneemt om de eigen veiligheid te verhogen;
- gemotiveerd is om zich vanaf 65 jaar na een valincident of bij evenwichts- en mobiliteitsstoornissen verder te laten evalueren op verhoogd valrisico.

Actieplan

Het verder sensibiliseren van vitale en gezonde thuiswonende ouderen in Vlaanderen zal gebeuren op basis van de bijkomende strategieën die in de werkgroep algemene bevolking tijdens het werkjaar 2011 zullen worden besproken. Een van de strategieën is de “Week van de Valpreventie”. In deze week zullen acties plaatsvinden om samen met de thuiswonende ouderen en hun familie stil te staan rond valpreventie. De doelstelling is dat iedereen die in contact komt met 65 – plussers zich bewust is van het belang van val- en fractuurpreventie in kader van val- en fractuurproblematiek bij vitale en gezonde thuiswonende ouderen en ouderen binnen de residentiële setting. De doelgroep van de week van de valpreventie zijn voornamelijk de algemene bevolking (specifiek: 65 – plussers en hun omgeving), maar ook mantelzorgers en professionele zorgverleners in de thuis- en residentiële setting zoals HA, kine, ergo, VP, maatschappelijk werkers, apothekers podologen, gerieters, radiologen, artsen in de fysische geneeskunde en revalidatie, oftalmologen, reumatologen, fysiotherapeuten en orthopedisten. Deze strategie is gebaseerd op de succesvolle “Week van de valpreventie” in West-Vlaanderen (een initiatief van West-Vlaamse SEL’s en Logo’s). Het uitwerken van de week van de valpreventie gebeurt in samenwerking met de werkgroep algemene bevolking⁶ i.s.m. VIGeZ, Logo’s, SEL’s en Rode Kruis. Vanuit het EVV zal er aan de logo’s, SEL’s, partnerorganisaties en externe partners in Vlaanderen een engagement worden gevraagd om in deze week (vastgelegd op de eerste week na de paasvakantie) rond valpreventie te werken. Er wordt getracht om minstens 5 logo’s te engageren vermits logo’s van cruciaal belang zijn voor het welslagen van dit initiatief in hun regio. De logo’s zullen worden gevraagd om alle lokale partners rond valpreventie te laten werken. Daarnaast wordt er gestreefd om alle 8 partnerorganisaties⁷ een engagementsverklaring te laten ondertekenen.

⁶ Voor de partners die deelnemen aan deze werkgroep en zich toespitsen op deze activiteit: zie document “Voorstelling EVV”.

⁷ Voor een opsomming van de partnerorganisaties: zie document “Voorstelling EVV”.

De week van de valpreventie zal na start in 2012 worden geëvalueerd. Er zal een online bevraging gebeuren van alle partners die hun steentje bijgedragen hebben. Vragen richten zich onder andere naar de duidelijkheid van de inhoud van het gebruikte materiaal, de positieve aspecten van de 'week van de valpreventie', voorstellingen tot verbetering, de verspreiding van het campagnemateriaal, en andere.

Het EVV biedt in 2012 verdere ondersteuning aan VIGeZ t.a.v. BOEBS, dat in 2011 een hernieuwde start kreeg, waarbij BOEBS een ondersteuningsmiddel werd om de praktijkrichtlijn valpreventie in de thuissetting te implementeren. Voornamelijk het pakket "Algemene gezondheidspromotie met focus op valpreventie" wordt door BOEBS verspreid in Vlaanderen. Dit gestuurd vanuit VIGeZ en met de ondersteuning van het EVV. VIGeZ op zijn beurt zal de Logo's ondersteunen bij de toepassing van BOEBS. Ook zal VIGeZ BOEBS aanvullen met nieuwe activiteiten zoals de Valbus. Het EVV heeft hiervoor een samenwerkingsovereenkomst met de dienst Gezondheidspromotie op de landsbond van de christelijke mutualiteit en met CM Ziekenzorg voor update en feedback inhoud valbus.

De referentiepersonen zullen mee worden opgenomen in BOEBS. Zij kunnen op vraag van de gemeenten opleidingen geven aan 1^e lijngezondheidswerkers (huisartsen, kinesitherapeuten, ergotherapeuten, verpleegkundigen), ter bekendmaking van de praktijkrichtlijn valpreventie. Verder kunnen ze op vraag inhoudelijk advies rond valpreventie verlenen. De Logo's worden gevraagd ondersteuning te bieden: bij de verdere verspreiding van het campagnemateriaal, bij de vertegenwoordiging van de Logo's in de werkgroep algemene bevolking, door via de vertegenwoordiger in deze werkgroep andere Logo's op de hoogte brengen van de resultaten.

Resultaten

- De werkgroep Algemene Bevolking (die plaatsvond op 20/1, 16/3 en 22/10) heeft de belangrijke taak om bestaande methodieken en materialen te structureren, ter sensibilisatie van ouderen, mantelzorgers en professionele zorgverleners. Het doel is om enerzijds de juiste informatie sneller en gericht bij de juiste mensen te krijgen. In de werkgroep algemene bevolking werd er nagedacht over bijkomende strategieën m.b.t. verspreiding van campagnemateriaal en het verder sensibiliseren van de algemene bevolking. Hiervoor werd de WvdV en de hernieuwde opstart van BOEBS ingericht.
  - 1) "Week van de Valpreventie" (WvdV) (Zie appendix 3)
    - Het EVV heeft i.s.m. VIGeZ de WvdV gecoördineerd en dit zowel voor, tijdens als na de WvdV. De subwerkgroep Week van de Valpreventie kwam hieromtrent tezamen op de volgende momenten: 17-01-'12, 28-08-'12, 27-09-'12, 05-10-'12, 13-11-'12 en 10-12-'12 (verslagen zie appendix 3). Daarnaast ondersteunde het EVV de participerende Logo's, en werd het engagement van haar partners in Vlaanderen, om in deze week rond valpreventie te werken, gevraagd.
    - De voorbereidingen, reeds gestart in 2011, werden verder getroffen door enerzijds een subgroep van de werkgroep Algemene Bevolking, waarin het EVV, VIGeZ en de Logo's afgevaardigd zijn. De communicatie gebeurde verder ook telefonisch en via mail. Anderzijds werden de praktische voorbereidingen gecoördineerd vanuit een projectgroep van Logo's en VIGeZ, ondersteund

door het EVV. Ook tijdens de vergaderingen van de werkgroep Algemene bevolking op 20-01-'12 en 16-03-'12 werd verder afgestemd tussen het EVV en zijn partners m.b.t. de WvdV. Om een globaal overzicht te houden van de 'to do's' werd vanuit het EVV een overzichtsdocument opgesteld.

- o De WvdV werd in april-juni geëvalueerd. Een online bevraging van alle partners die hun steentje bijgedragen hebben, werd afgenomen. De resultaten werden op 29-06-'12 besproken met het Vlaams Agentschap en kan men terugvinden in appendix 3.
  - o Reeds in 2012 werd er gestart met de uitwerking van de WvdV 2013. Zo werd er een sponsordossier uitgewerkt en verstuurd naar mogelijke sponsors, een timeline en to-do-lijst opgesteld voor alle betrokken partners en reeds gestart met het ontwikkelen van nieuwe materialen en implementatiestrategieën (zie appendix 3 voor deze documenten). Alle voorbereidingen getroffen door de leden van de subgroep werden ook teruggekoppeld aan de logo's via de projectgroep op 10 januari, 14 februari, 24 mei, 25 oktober en 23 november en aan de leden van de werkgroep Algemene bevolking op 22 oktober 2012.
- 2) Hernieuwde opstart BOEBS
- o Tijdens de eerste maanden van 2012 bood het EVV ondersteuning om de aanpassingen van BOEBS inhoudelijk correct en up to date te brengen (zie ook 2.2.1.1). (Zie appendix 3)
  - o Tijdens de werkgroep Algemene Bevolking werd op 20-01-'12 de update van de website www.boebs.be verder besproken en gestuurd. Verdere aanpassingen aan de website dienen nog te gebeuren door VIGeZ, maar zullen zoals eerder vermeld uitgesteld worden naar 2013.
  - o De referentiepersonen werden in 2011 reeds ingelicht over hun rol (m.b.t. opleidingen en inhoudelijk adviesverlening) in de hernieuwde versie van BOEBS.
- Rondzendbrief aan de SEL's: in 2012 werd vanuit de Vlaamse overheid een rondzendbrief verzonden naar alle SEL's in Vlaanderen. Deze rondzendbrief had het doel om de opdrachten van de SEL's inzake de implementatie van een beleid rond valpreventie te verduidelijken. De rondzendbrief werd toegevoegd aan appendix 1.
  - Medewerking aan externe organisaties:
    - o Vanuit de KU Leuven werd een onderzoek uitgevoerd naar de bereidheid van 55-plussers tot deelname aan valpreventie binnen 1 huisartsenpraktijk. Dr. Elie Balligand, huisarts in opleiding, werkte dit onderzoek uit in het kader van zijn thesis. De doelstelling van het onderzoek was tweeledig: 1) bepalen van de bereidheid van thuiswonende 55-plussers tot deelname aan verschillende typen van valpreventie interventies en 2) nagaan van de invloed van sociodemografische en achtergrondvariabelen (zoals leeftijd, geslacht, gevallen in het verleden, ...) op de bereidheid tot deelname. De ondervraagde 55-plussers in deze studie waren in grote mate bereid tot deelname aan diverse valpreventie maatregelen. Mannen en ouderen boven 75 jaar hinkten wel wat achterop. Extra aandacht moet in de toekomst gaan naar het motiveren van patiënten tot deelname aan kracht- en evenwichtstraining. Om de resultaten van dit onderzoek te kunnen extrapoleren over de hele Vlaamse bevolking, zal in 2013 de studie op grote schaal en over meerdere huisartsenpraktijken in heel Vlaanderen herhaald worden. (Zie appendix 1)

- Tijdens het voorjaar 2012 heeft het EVV een commitment ingediend voor het 'European Innovation Partnership on Active and Healthy Ageing (EIP AHA) – Action A2' (voor meer informatie zie http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm?section=active-healthy-ageing). Dit gebeurde op vraag van Bart Neerscholten (European Commission - Research Programme Officer INFSO) en Peter Raeymaekers (Raadgever Medisch Centrum Vlaanderen, Kabinet Vandeurzen). Op 2 en 3 juli 2012 heeft het EVV deelgenomen aan de eerste bijeenkomst van de internationale actiegroep (A2) die zich specifiek toespitst op 'gezond ouder worden, met een focus op 'valpreventie'. Nadien vond er een tweede en derde vergadering plaats van de actiegroep (A2) rond valpreventie op respectievelijk 20 september en 25 oktober, waar werd gewerkt aan de voorbereidingen van een actieplan rond valpreventie. Op dinsdag 6 november vond het "Conference of Partners Event" plaats. Tijdens dit event presenteerde de A2 actiegroep het finale actieplan rond valpreventie. (Zie appendix 1)
- Overleg rapport "Ongevallen in de privé-sfeer van zelfstandig wonende patiënten van 65 jaar en ouder: Gegevens van het Belgische Netwerk van Huisartsenpeilpraktijken in 2009 en 2010" met het Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid (WIV) en het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid op 19/01/2012: het doel van dit overleg was het bespreken van de voorlopige resultaten van het onderzoek aangaande vallpreventie. Nadien werden er vanuit EVV nog bijkomende onderzoeksvragen geformuleerd die in het rapport aan bod kunnen komen. (Zie appendix 1)
- Aanmaken van een presentatie met betrekking tot valpreventie ter ondersteuning van osteoporose experts. Deze presentatie kan aanvullend worden gebruikt indien osteoporose experts voordrachten geven in het kader van fractuurpreventie. Op deze wijze wordt er een gelegenheid gecreëerd om aan (huis)artsen de kernboodschappen in verband met valpreventie vanuit het EVV mee te geven. Deze presentatie werd ook beschikbaar gesteld aan alle partners van het EVV en de referentiepersonen valpreventie via extranet. (Zie appendix 1)
- Medewerking en ondersteuning van het Symposium naar aanleiding van het uitreiken van het KU Leuven eredoctoraat aan prof. dr. Mary Tinetti. Implementing fall preventing strategies in the community setting. & Valangst: nieuwe bevindingen uit recent international onderzoek. Prof. dr. Mary Tinetti Yale School of Medicine, USA dr. Kim Delbaere Falls & Balance Research Group, Neuroscience Research Australia. Zie appendix 1 voor de algemene folder van het symposium en de presentatie "Valpreventie in woonzorgcentra: een nieuwe praktijkrichtlijn voor Vlaanderen".
- Inhoudelijke adviesverlening en overleg m.b.t. het project 'Val niet' vanuit de vzw Thuisverzorging de 'Eerste lijn' (voor meer informatie, zie <http://www.deeerstelijn.be/vzw.htm>). Aan de hand van een valagenda wil men o.a. verhoogd valrisico en valincidenten registeren bij thuiswonende 65-plussers in de regio Beringen, Leopoldsburg, Ham en Tessenderlo. Het uiteindelijke doel van de valagenda is dat dit registratiedocument de nodige informatie aanlevert waardoor de betrokken zorg- en hulpverleners van een cliënt via goede informatie en communicatie acties ondernemen die leiden tot het vermijden van (nieuwe) valincidenten. (Zie appendix 1)

- o Werkbezoek aan het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen (EDV): een stafmedewerker van het EVV heeft op 09-05-'12 een werkbezoek gebracht aan het EDV voor het uitwisselen van informatie en opsteken van ideeën rond samenwerking, implementatie, opleidingen, enz. (Zie appendix 1)
- o Op 22 juni 2012 vond het Sectoroverleg, georganiseerd vanuit het VIGeZ, plaats. Het EVV werd hier op de hoogte gebracht van de verschillende activiteiten van andere partnerorganisaties. (Zie appendix 1)
- o Het EVV zetelt in de gebruikerscommissie van het IBBT-ICON FallRisk project. Dit project focust op het ontwikkelen van een mutli-sensor methode in de thuisomgeving van de oudere met als doel het dedecteren van valincidenten en het screenen op een verhoogd valrisico. Een uitgebreide samenvatting en de aanvraag van het EVV om in de gebruikerscommissie te zetelen vindt u in appendix 1.
- o CIRRO: de databank werd vanuit het EVV geüpdatet (zie ook 2.1.1.1), een ICT-systeem vanuit de Vlaamse Overheid. Op deze wijze kan de gegevensuitwisseling en samenwerking met de Logo's m.b.t. de WvdV ten goede komen.

Doelstellingen gericht naar professionelen en organisaties in de welzijns- en gezondheidszorg

De doelstellingen voor "het ondersteunen van de implementatie van methodieken en materialen" naar professionelen en organisaties in de welzijns- en gezondheidszorg voor 2012 zijn dat professionelen en organisaties:

- aan gezondheidspromotie doen met de focus op valpreventie bij ouderen;
- ouderen motiveren om zich vanaf 65 jaar na een valincident of bij evenwichts- en mobiliteitsstoornissen verder te laten evalueren op verhoogd valrisico.

Actieplan

Strategieën in het kader van implementatie en disseminatie van de praktijkrichtlijn zijn regionale info- en overlegsessies gegeven voor verschillende welzijns- en gezondheidszorgwerkers en gezondheidszorgorganisaties, de "Week van de valpreventie" en BOEBS (zie ook 2.3.1.1).

Het Expertisecentrum Val- en fractuurpreventie Vlaanderen zal regionale info- en overlegsessies geven. Het doel van deze sessies is de eigen organisatie en haar aanbod bekend te maken bij de verschillende welzijns- en gezondheidszorgwerkers en -organisaties, de referentiepersonen en hun werking te promoten en de welzijns- en gezondheidszorgwerkers en -organisaties aan te sporen om de methodieken en materialen van het EVV te integreren in het eigen zorgbeleid. Daarnaast zal er tijdens de info- en overlegsessies in 2012 de nadruk worden gelegd op good practice voorbeelden en realisaties naar valpreventie toe in Vlaanderen voor extra stimulatie. Het is niet het doel van de sessies om de inhoud van de praktijkrichtlijn toe te lichten of om inhoudelijke vragen rond valpreventie te bespreken. Hiervoor wordt er verwezen naar de vormingen die kunnen worden gegeven door de referentiepersonen of het Rode Kruis Vlaanderen. De logo's worden gevraagd ondersteuning te bieden bij 1) het vinden van een locatie waar de info- en overlegsessies kunnen gegeven worden; 2) het aansporen

van de gezondheidsorganisaties en welzijns- en gezondheidswerkers om de methodieken en materialen van het EVV in het eigen zorgbeleid te integreren.

SEL's en Logo's worden gevraagd om actief te participeren in de verspreiding van de praktijkrichtlijn door: 1) het informeren van zorgverstrekkers in hun regio over deze richtlijn, 2) het adequaat verwijzen naar de referentiepersonen indien groepen van zorgverstrekkers bijvoorbeeld graag een vorming wensen over hoe hun specifieke beroepsgroep met de problematiek kan omgaan, 3) het gebruiken van contacten met erkende diensten gezinszorg en aanvullende thuiszorg en erkende logistieke hulp om de praktijkrichtlijn en de aangepaste vormingspakketten van het Rode Kruis bekend te maken/te verspreiden. Logo's en SEL's worden eveneens gestimuleerd om elkaar op de hoogte te houden van initiatieven rond valpreventie in hun regio. Via CIRRO wordt een methodiek aangereikt aan de logo's voor bekendmaking van de praktijkrichtlijn valpreventie bij het netwerk in afstemming met het SEL, het promoten van de vormingen van de referentiepersonen bij het netwerk bekendmaking van de RP en het opbouwen en onderhouden van een netwerk rond valpreventie. De CIRRO databank wordt minstens jaarlijks up to date gehouden met het aanbod van het EVV.

Daarnaast zal er meegewerkt worden met externe organisaties en initiatieven om valpreventie in de kijker te stellen en te promoten. Voorbeelden van dergelijke initiatieven zijn:

- deelname aan nationale en internationale congressen, symposia of beurzen zoals de jaarlijkse Wintermeeting (minimum 2 per jaar)
- lessen aan universiteiten en hogescholen

Voor de bevordering van de implementatie en disseminatie van de praktijkrichtlijn bespreekt het EVV in overleg met hogescholen en universiteiten in Vlaanderen op welke wijze de praktijkrichtlijn m.b.t. valpreventie in de thuiszorg kan geïntegreerd worden in het curriculum. Onder andere via de referentiepersonen kunnen vormingen omtrent de praktijkrichtlijn gegeven worden. De volgende partnerorganisaties zullen gevraagd worden in overleg te treden met opleidingscentra: de beroepsorganisaties van de 4 kerndisciplines van de praktijkrichtlijn (WVVK, WVVV, Domus Medica en VE), de K.U.Leuven en de UGent. In het verleden werden reeds aan verscheidene hogescholen en universiteiten (K.U.Leuven, K.H.M, ...) lessen gegeven omtrent valpreventie, deze organisaties zullen worden gecontacteerd voor overleg tot verankering van het topic binnen het curriculum.

- publicaties in Nederlandstalige en internationale tijdschriften (Cfr. artikel in ledenblad en gezondheidsnieuwsbrief van de Liberale Mutualiteit, publicatie in wetenschappelijke tijdschriften, ...)
- Media

Resultaten

- Info- en overlegsessies werden georganiseerd in het kader van de WvdV (zie ook 2.1.1.2). Een overzicht van gegeven info- en overlegsessies, vormingen en lezingen vindt u in appendix 2.
- De implementatie van de praktijkrichtlijn "Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen" werd verder uitgewerkt in de werkgroep algemene bevolking (zie ook 2.2).

- Daarnaast werd een informatiebrief voor het onderwijs verspreid ter verdere bekendmaking van het aanbod van het EVV (zie ook 2.1.1.1 & appendix 1).
- De actieve participatie van de SEL's in verband met valpreventie en meer in het bijzonder in verband met de verspreiding van de praktijkrichtlijn gebeurde o.a. door een omzendbrief vanuit het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid. Ook werden de SEL's d.m.v. de WvdV op de hoogte gebracht. Daarnaast werden logo's en SEL's in 2012 gestimuleerd om elkaar op de hoogte te houden van initiatieven rond valpreventie in hun eigen regio. Via CIRRO werden verschillende methodieken aangereikt aan de logo's voor bekendmaking van de praktijkrichtlijn valpreventie bij het netwerk in afstemming met het SEL, het promoten van de vormingen van de referentiepersonen bij het netwerk bekendmaking van de RP en het opbouwen en onderhouden van een netwerk rond valpreventie. De CIRRO databank werd up to date gehouden met het aanbod van het EVV, dit specifiek in het kader van de WvdV (zie 2.3.1.1).
- Bijkomende publicaties, materialen en vormingen (zie ook hoger):
  - Milisen, K., Vlaeyen, E., Coussement, J., Leysens, G., Van der Elst, E., Boonen, S., Adriaenssens, J., Bautmans, I., Boone, A., Cambier, D., De Coninck, L., Delbaere, K., De Keyser, K., Descamps, J., Goemaere, S., Govaerts, F., Griep, L., Hamblok, T., Logist, R., Lyphout, H., Peeraer, J., Peeters, J., Sierens, H., Tessier, J., Van Aerschot, V., Van Croonenburg, M., Van den Noortgate, N., Vandermeulen, D., Wertelaers, A., Windey, T., Dejaeger, E. (2012). Valpreventie in Woonzorgcentra: Praktijkrichtlijn voor Vlaanderen. Acco, Leuven, België. ISBN 978-90-334-8799-6
  - Milisen, K., Coussement, J., Flamaing J., Vlaeyen, E., Schwendimann, R., Dejaeger, E., Surmont, K., Boonen, S. (2012). Fall prediction according to nurses' clinical judgment: differences between medical, surgical, and geriatric wards. *Journal of the American Geriatrics Society*, 60 (6), art.nr. 10.1111/j.1532-5415.2012.03957.x, 1115-21.
  - Milisen, K., Vlaeyen, E., Dejaeger, E., & Boonen, S. (2012). Valpreventie in woonzorgcentra: ook in België een uitdaging! *Ortho-Rheumato*, 10(2), 3-4. (Zie appendix 1)
  - Vlaeyen, E., Van der Elst, E., Leysens, G. Dejaeger, E., Milisen, K. (2012). Het Expertisecentrum Valpreventie Vlaanderen. 35ste Wintermeeting voor Gerontologie en Geriatrie. Oostende, België, 2 maart 2012. Infostand EVV met posters, informatie en materialen betreffende het expertisecentrum en zijn activiteiten (waaronder de WvdV 2012), de praktijkrichtlijnen in de verschillende settings, de referentiepersonen en valpreventie in het algemeen.
- Media:
  - "Week van de valpreventie". Interview VRT journaal. 23 april 2012.
  - "Paula Semer geeft tips en trics rond valpreventie". Radio 2, Limburg, 23 april 2012.
  - De WvdV werd in verschillende lokale kranten en via internet bekend gemaakt.

2.3.1.2 Val- en fractuurpreventie bij thuiswonende ouderen met verhoogd risico

Doelstellingen gericht naar de huisarts, kinesitherapeut, ergotherapeut en verpleegkundige

De doelstellingen voor "het ondersteunen van de implementatie van methodieken en materialen" specifiek naar huisarts zal gebeuren via de referentiepersonen:

- De referentiepersonen de praktijkrichtlijn "Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen" en de praktijkrichtlijn "valpreventie voor de residentiële setting in Vlaanderen" kennen en informatie, documentatie en advies hieromtrent kunnen verlenen;
- de referentiepersonen worden geüpdatet in verband met de activiteiten van het EVV, voornamelijk het draaiboek zorgpad valpreventie, en de "Praktijkrichtlijn valpreventie voor de residentiële setting in Vlaanderen";
- ze zijn het aanspreekpunt voor valpreventie in hun zorgregio zowel in het kader van vormingen als op het vlak van het beantwoorden van vragen in verband met valpreventie en worden hiervoor vergoed;
- ze passen de praktijkrichtlijn "Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen" toe (waarvoor hun discipline verantwoordelijk is) en blijven deze praktijkrichtlijn toepassen op lange termijn (duurzaamheid);
- verdere ondersteuning en activering van de referentiepersonen in de Vlaamse gezondheidszorg.

Actieplan

Naast de week van de valpreventie (zie 2.3.1.1) zal het effectieve gebruik, de toepasbaarheid en de haalbaarheid (barrières en bevorderende factoren) van de praktijkrichtlijn "Valpreventie bij thuiswonende ouderen, praktijkrichtlijn in Vlaanderen" in het werkveld en de bekendheid en het gebruik van de referentiepersonen zal worden nagegaan aan de hand van een survey gebaseerd op de voorbereiding in 2011 (zie 2.2.1). Om de toepasbaarheid van de praktijkrichtlijn te bevorderen ondersteunt het EVV externe partners, zoals o.a. Dr. Jan Van Damme in samenwerking met Medidoc, bij de digitale operationalisering van de praktijkrichtlijn.

Daarnaast worden de referentiepersonen geüpdatet in verband met de activiteiten van het EVV zoals de week van de valpreventie. Voor de referentiepersonen zullen intervisies, alsook bijkomende opleidingen (waarop verschillende verdiepingsonderdelen aan bod zullen komen) georganiseerd worden. Bovendien worden de referentiepersonen, vanuit hun praktijkervaring, ingeschakeld voor het beantwoorden van de helpdeskvragen gericht aan het EVV en blijft het discussieforum voor de referentiepersonen actief in 2012 (zie 2.1).

In het werkjaar 2011 werd vooral de nadruk gelegd op de verdere bekendmaking en activering van de referentiepersonen in de Vlaamse gezondheidszorg. Tijdens het werkjaar 2012 zal dit activeringsbeleid worden voortgezet. De referentiepersonen zullen in de eigen regio nauwere contacten met beroepsgroepen ontwikkelen en onderhouden en zichzelf kenbaar maken. Het EVV informeert, met behulp van haar externe partners, welzijns- en gezondheidszorgorganisaties over de mogelijkheden tot het volgen van vormingen en deelname aan activiteiten m.b.t. val- en fractuurpreventie in de thuiszorg.

Er wordt minimum 2 maal per jaar telefonisch contact opgenomen met elke referentiepersoon ter bespreking van vorderingen, problemen of bedenkingen.

Ook wordt er een constante ondersteuning van de referentiepersonen gegarandeerd door middel van het forum (vanuit het EVV wordt er naar gestreefd om ten minste iedere twee weken het forum te actualiseren. In december zal de werking van het discussieforum worden geëvalueerd). Het EVV ondersteunt de referentiepersonen bij het beantwoorden van helpdeskvragen die specifieke kennis vereisen.

De Logo's en SEL's worden specifiek gevraagd ondersteuning te bieden bij: 1) het verspreiden van informatie over de functie en de werking van de referentiepersonen valpreventie; 2) het stimuleren van gezondheidsorganisaties en welzijn- en gezondheidszorgwerkers voor het organiseren van vormingen gegeven door de referentiepersonen.

De werking van de referentiepersonen zal worden geëvalueerd, en daar waar nodig worden bijgestuurd. In het huidige werkjaar (2011) evalueren de referentiepersonen reeds de eigen werking aan de hand van een registratieformulier (zoals tijdsinvestering, overzicht opdrachten, evaluatie gegeven vormingen, ...) opgesteld door het EVV. Daarnaast zullen in 2012 de referentiepersonen verder geëvalueerd worden m.b.t. beschikbaarheid en inhoudelijke inbreng d.m.v. bevraging t.a.v. het werkveld (Logo's en SEL's) en zal op basis van een evaluatie met het Vlaams Agentschap een overleg vastgelegd worden i.v.m. werking en beschikbaarheid referentiepersonen voor de toekomst.

Het EVV is in het werkjaar 2010 gestart met de uitwerking van een draaiboek zorgpad valpreventie bij thuiswonende ouderen. Het draaiboek zorgpad is een handleiding voor het opstellen van een lokaal zorgpad. Welzijns- en gezondheidszorgorganisaties kunnen dit draaiboek gebruiken om een zorgpad uit te werken in de eigen regio. Het draaiboek zorgpad valpreventie bij thuiswonende ouderen zal na afstemming met het beleid in 2011 worden gefinaliseerd en tijdens het werkjaar 2012 zal worden nagedacht over implementatiestrategieën voor Vlaanderen (in samenwerking met de werkgroep).

De SEL's worden gevraagd ondersteuning te bieden bij: 1) het gebruiken van het draaiboek zorgpad als handleiding voor het opstellen of actualiseren van een zorgpad; 2) het verspreiden van informatie over het draaiboek zorgpad en het stimuleren van gezondheidsorganisaties en individuele welzijns- en gezondheidswerkers om dit document te gebruiken bij de ontwikkeling of de bijwerking van een zorgpad; 3) SEL als coördinator bij bespreking individuele dossier van valinterventie (binnen GDT) met de verschillende betrokken personen; 4) via de SEL vertegenwoordiger in deze werkgroep andere SEL's op de hoogte brengen van de resultaten. De Logo's worden op hun beurt gevraagd ondersteuning te bieden bij: 1) het verspreiden van informatie over het draaiboek zorgpad; 2) via de vertegenwoordiger in deze werkgroep andere Logo's op de hoogte brengen van de resultaten.

Resultaten

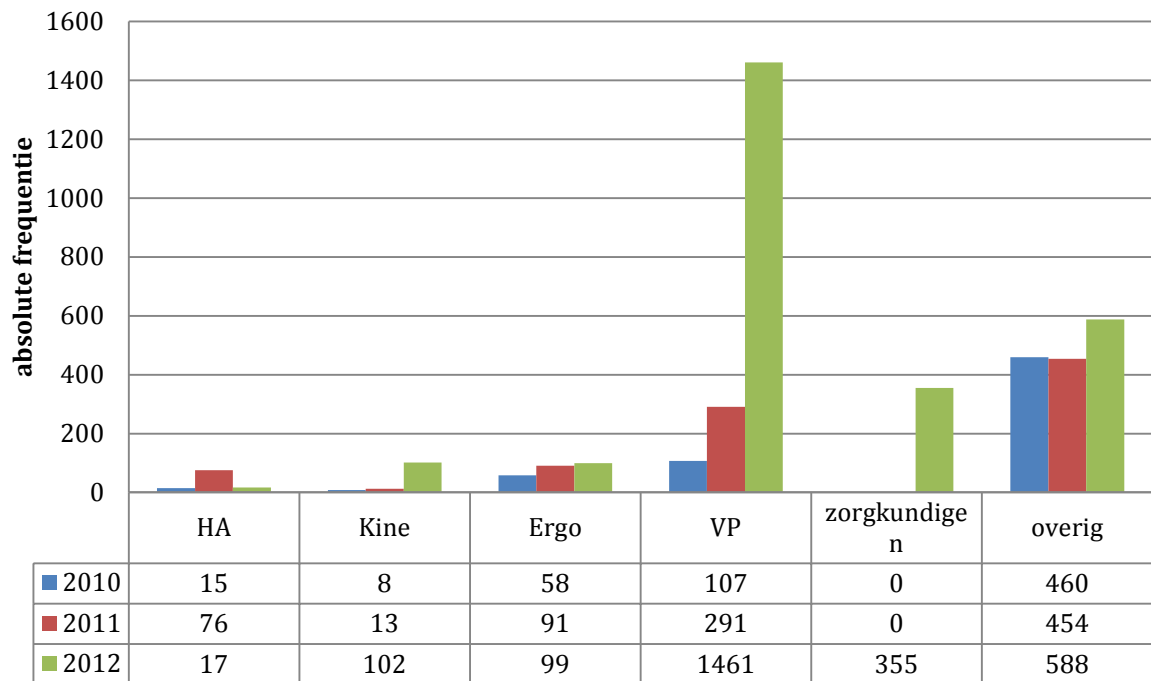
- Voorbereiding, verspreiding en dataverzameling survey (zie 2.1.1.2).
- Referentiepersonen: (Zie appendix 2)
  - Januari – februari 2012: de eerste intervisie/opleiding voor de referentiepersonen werd voorbereid en uitgewerkt.

- o 29 maart 2012: eerste intervisie/opleiding. Tijdens deze dag werd een overzicht van het werkjaar 2011 gepresenteerd m.b.t. gegeven vormingen en consultaties (periode juli – december '11). Daarnaast werden de referentiepersonen geüpdatet in verband met de activiteiten van het EVV zoals de Week van de Valpreventie. Referentiepersonen kregen de gelegenheid hun ervaringen uit te wisselen. Vervolgens werden de algemene doelen vanuit het EVV voor het werkjaar 2012 voorgelegd. Tot slot werd opleiding gegeven m.b.t. de praktijkrichtlijn in de woonzorgcentra en omtrent fixatie.
- o Op 7 december 2012 werd een tweede opleidingsdag georganiseerd voor de referentiepersonen. Tijdens deze opleidingsdag werd de cursus "Zicht op evenwicht" van het Trimbosinstituut Maastricht toegelicht door een externe expert, mevr. Marina van Montfort. "Zicht op evenwicht" is een cursus waarbij er via het train-de-trainer principe gewerkt wordt rond het thema omgaan met valangst.
- o De referentiepersonen werden vanuit het EVV persoonlijk telefonisch gecontacteerd in juni & december 2012 om concrete vragen te beantwoorden, actuele zaken terug te koppelen en het verloop van de eerste WvdV te bespreken.
- o Gezien de vernieuwing van de website www.valpreventie.be en de samenwerking hieromtrent met het communicatiebureau Vanden Broele, heeft geleid tot een wijziging in het forum. Het forum zoals het bestond, is er niet meer en kan op de nieuwe website ook niet zomaar worden aangemaakt, Momenteel worden mogelijke alternatieven bekeken. Voor het verspreiden van documenten en materialen (o.a. presentaties van verdiepingsopleidingen, samenvattingen van belangrijke wetenschappelijke artikels, ...). Alle referentiepersonen ontvingen reeds een individuele toegang tot het extranet, toegankelijk via de website van het EVV. Voor een meer optimale communicatie wordt bekeken of een listserver een oplossing biedt.
- o De werking van de RP werd in 2012 extra gepromoot d.m.v. de WvdV. De referentiepersonen werden mee opgenomen in de menukaart van de WvdV. Ook via de helpdeskfunctie van het EVV werd de functie van de referentiepersonen gepromoot. Tijdens het intervisiemoment van 29 maart 2012 gaven de referentiepersonen aan dat de toenmalige voorbereiding van de WvdV de samenwerking tussen de Logo's en de referentiepersonen reeds ten goede kwam. De referentiepersonen (voornamelijk diegene die als kinesitherapeut tewerk gesteld zijn) hebben bijgedragen aan de ontwikkeling van de materialen m.b.t. beweging voor de Week van de Valpreventie 2013.
- o Ter verdere bekendmaking van de referentiepersonen werden door de Logo's provinciaal infomomenten georganiseerd, waarop onze referentiepersonen gevraagd werden om toelichting te komen geven. Het geven van vormingen door onze referentiepersonen werd ook als activiteit opgenomen in de menukaart voor thuissetting en woonzorgcentra. Ook dit heeft geleid tot een grotere bekendmaking en aanvragen voor vormingen.
- o De referentiepersonen gaven in totaal 78 vormingen rond valpreventie in Vlaanderen tijdens het werkjaar 2012. Volgende disciplines waren aanwezig tijdens de opleidingen: huisartsen (17), kinesitherapeuten (102), ergotherapeuten (99), verpleegkundigen (1461) en verzorgenden/zorgkundigen (355). Daarnaast werden er nog 588 andere

personen zoals mantelzorgers, ouderen, logistiek, directie, poetshulp, studenten, ... opgeleid rond valpreventie. Over de voorbije jaren is het aantal personen opgeleid door een referentiepersoon gestegen. Voornamelijk tijdens het werkjaar 2012 is er een forse stijging zichtbaar, waarbij er 2622 personen een vorming volgden bij een van onze referentiepersonen. Een concreet overzicht van gegeven vormingen werd toegevoegd aan appendix 2. In onderstaande figuur wordt de evolutie weergegeven van het aantal vormingen gegeven door de referentiepersonen over de jaren heen.

Figuur 3: Evolutie aantal vormingen door referentiepersonen t.a.v. verschillende disciplines

HA= huisarts; Kine = kinesitherapeut; Ergo = ergotherapeut; VP = verpleegkundige.

- o Van alle aanwezigen op de verschillende vormingen evalueerde 34% de kwaliteit van de vorming. Over het algemeen was men tevreden (61%) tot zeer tevreden (32%) met de vorming en vond 98% de inhoud goed begrijpbaar. (Zie appendix 2)
- o In appendix 2 werd er een overzicht gegeven van de tijdsbesteding van de referentiepersonen bij het uitvoeren van hun functie.
- o Aan de hand van de registraties door de referentiepersonen in 2011 werd vanuit het EVV reeds een eerste evaluatie van de referentiepersonen uitgevoerd en nieuwe criteria voor de werking vastgelegd. Deze criteria werden op de eerste intervisie op 29-04-'12 met de referentiepersonen besproken en aanvaard. Concreet betreft het volgende aspecten:
  - Evaluatie door RP d.m.v. zelfevaluatie en evaluatie van het EVV

- Evaluatie vanuit EVV omvat: evaluatie van vormingen, aanwezigheid op intervisies – opleidingen en uurverantwoording van diverse activiteiten
- Op basis van de evaluatie zal met het Vlaams Agentschap een overleg vastgelegd worden i.v.m. werking en beschikbaarheid van de referentiepersonen voor de toekomst.
- Draaiboek zorgpad
  - Op vraag van regio Kempen biedt het EVV ondersteuning bij de opstart van een transmuraal zorgpad rond valpreventie. Daarnaast werd het draaiboek actief gepromoot tijdens de WvdV.
  - Vanaf november 2012 ondersteunt het EVV ook Wit-Gele Kruis Limburg bij het ontwikkelen van een klinisch pad voor de implementatie van valpreventie binnen de intramurale zorg in Limburg. Dit klinisch pad wordt ontwikkeld op basis van de valincidentiemeting die voor het project gedurende deze periode loopt (zie ook volgend punt "Medewerking aan externe organisaties"). Voor het ontwikkelen van dit klinisch pad, werd provinciale subsidie i.k.v. "Provinciaal subsidiereglement projecten in de ouderenzorg" aangevraagd. Onder ondersteuning van het EVV moet worden verstaan: ondersteuning bij de interpretatie van de data, feedback op de opbouw van het klinisch pad, feedback op de draft versie van het artikel. (Zie appendix 1)
- Medewerking aan externe organisaties
  - Inhoudelijke adviesverlening en overleg m.b.t. het project 'valincidentiemeting Wit-Gele Kruis Limburg'. Ondersteuning bij de ontwikkeling van het meldingsformulier voor valincidenten en bijdrage tijdens de regionale themanamiddag valpreventie. (Zie appendix 1)
  - Aanmaak van een valkalender voor registratie van valincidenten. Dit document werd ter beschikking aangeboden op http://www.valpreventie.be/Portals/Valpreventie/Documenten/thuis/EVV_valkalender.pdf.
  - Overleg op 24 september 2012 op vraag van Domus Medica m.b.t. ondersteuning vanuit EVV bij het ontwikkelen van een praktische tool voor het uitvoeren van de praktijkrichtlijn voor valpreventie bij thuiswonende ouderen in Vlaanderen. Voor het verslag van dit overleg: zie appendix 1.

Doelstellingen gericht naar mantelzorgers van 65-plussers met verhoogd valrisico

De doelstelling voor mantelzorgers omvat dat mantelzorgers 65-plussers met verhoogd valrisico ondersteunen bij het trouw toepassen van het behandelplan in het kader van val- en fractuurpreventie. Naast ondersteuning van de therapietrouw door de professionelen in de welzijns- en gezondheidszorg, is het belangrijk dat ook familie en mantelzorgers de therapietrouw van de oudere helpen bevorderen.

Actieplan

Op basis van de sensibilisatiestrategie, ontwikkeld door het EVV en afgetoetst in de werkgroep mantelzorg, zullen mantelzorgers in 2012 worden gesensibiliseerd.

Resultaten

- De verschillende organisaties rond mantelzorg werden in het kader van de WvdV actief uitgenodigd (via individueel telefonisch/mail-contact) om deel te nemen aan de WvdV. De meesten onder hen publiceerden dan ook één van de persartikels op hun website of maandblad. Op basis van de evaluatie van de WvdV kunnen we besluiten dat we ook de mantelzorgers bereikten, onafgezien van het feit dat dit niet de rechtstreekse doelgroep was van de WvdV. In de toekomst zullen mantelzorgorganisaties nog meer actief worden betrokken bij de werkgroep algemene bevolking.

2.3.2 Ouderen in de residentiële setting

Actieplan

In ondersteuning met de werkgroep residentiële setting⁸ zal het EVV verder werken aan een implementatieplan van de nieuwe "Praktijkrichtlijn valpreventie voor de residentiële setting in Vlaanderen". Dit kan onder andere gekoppeld worden aan de "Week van de valpreventie" die georganiseerd wordt in het kader van de thuissetting.

De SEL's worden gevraagd ondersteuning te bieden bij: 1) de vertegenwoordiging van de SEL's in de werkgroep residentiële setting; 2) via de vertegenwoordigers in deze werkgroepen andere SEL's op de hoogte brengen van de resultaten; 3) het verspreiden van informatie over de "Praktijkrichtlijn valpreventie voor de residentiële setting in Vlaanderen" eens deze gefinaliseerd is. Via CIRRO wordt een methodiek aangereikt aan de logo's voor bekendmaking van de praktijkrichtlijn valpreventie bij het netwerk in afstemming met het SEL, het promoten van de vormingen van de referentiepersonen bij het netwerk en het opbouwen en onderhouden van een netwerk rond valpreventie.

Het EVV maakt haar werking en realisaties m.b.t. val- en fractuurpreventie in de residentiële setting bekend door o.a.:

- o deelname aan congressen of beurzen (minimum 2 per jaar),
- o publicaties in Nederlandstalige en internationale tijdschriften,
- o media.

Ter bevordering van de implementatie en disseminatie van de praktijkrichtlijn biedt het EVV ondersteuning om de praktijkrichtlijn digitaal te operationaliseren in samenwerking met externe partners (vb. met o.a. Dr. Jef Steenackers, huisarts en CRA in WZC Dellebron in Kortenaak. Dr. Steenackers heeft o.a. expertise in verband met het Integonetwerk, het geïnformatiseerd morbiditeitsregistratienetwerk van het Academisch Centrum Huisartsgeneeskunde van de KULeuven en de website Mediwatch voor Huisartsenkringen en maakt gebruik van e-health.

Daarnaast zullen vanuit het EVV indien nodig extra referentiepersonen opgeleid worden met de focus op de residentiële setting.

---

⁸ Voor de partners die deelnemen aan deze werkgroep en zich toespitsen op deze activiteit: zie document "Voorstelling EVV".

Resultaten

- De praktijkrichtlijn werd gepubliceerd op website (sinds 2011), sinds 2012 ook in boekvorm bij Acco te verkrijgen.
- In de kader van de “Week van de valpreventie” (WvdV), werd in 2011 beslist dat de focus op de residentiële setting zou liggen. Hiervoor werden de te gebruiken materialen en activiteiten voor de WvdV ontwikkeld of geupdatet. (Zie appendix 3 & 5)
- In 2012 werd er tweemaal samen gekomen met de werkgroep residentiële setting. Omwille van de nauwe samenwerking met de werkgroep Algemene bevolking liepen deze vergaderingen gelijktijdig op 16/3/'12 en 22/10/'12. (zie appendix 3 & 5)
- Het EVV heeft in 2012 opnieuw contact genomen met Dr. Jef Steenackers, huisarts en CRA in WZC Dellebron in Kortenaak, voor nieuw overleg m.b.t. ondersteuning bij de digitale operationalisering van de praktijkrichtlijn. Dr. Steenackers heeft o.a. expertise in verband met het Intego-netwerk, het geïnformatiseerd morbiditeitsregistratienetwerk van het Academisch Centrum Huisartsgeneeskunde van de KULeuven en de website Mediwatch voor Huisartsenkringen en maakt gebruik van e-health. Tot op heden ontvingen we hieromtrent geen antwoord.
- Er werd beslist om voor het werkjaar 2012 extra referentiepersonen aan te nemen, en de bestaande referentiepersonen bij te scholen naar de residentiële setting. Twee referentiepersonen hebben tijdens het jaar hun ontslag aangeboden. Deze zorgregio's werden tijdelijk vanuit het EVV ondersteunt totdat een permanente oplossing gevonden werd. In totaal waren er in 2012 19 referentiepersonen beschikbaar voor het geven van vormingen en advies.

3 Partners van de beheersovereenkomst 2012

Het EVV betreft vanaf 01-01-2012 een samenwerkingsverband tussen acht verschillende partners in Vlaanderen. VIGeZ was reeds van bij aanvang een externe partner van het EVV, maar is vanaf 2012 toegetroten als partner in het samenwerkingsovereenkomst. De partners worden weergegeven in Tabel 1.

TABEL 1: OVERZICHT PARTNERORGANISATIES EN AFGEVAARDIGDEN EVV IN KADER VAN SAMENWERKINGSVERBAND

Partnerorganisatie	Afgevaardigden
KU Leuven <i>Katholieke Universiteit Leuven</i>	Centrum voor Ziekenhuis- en Verplegingswetenschap (CZV): Prof. dr. Koen Milisen (voorzitter EVV) UZ Leuven: Centrum voor valproblematiek Prof. Dr. Eddy Dejaeger UZ Leuven: Centrum voor Metabole Botziekten Prof. Dr. Steven Boonen
UGent <i>Universiteit Gent</i>	Vakgroep Revalidatiewetenschappen en Kinesitherapie: Prof. Dirk Cambier Vakgroep Inwendige Geneeskunde: Dr. Stefan Goemaere
WVVK vzw <i>Wetenschappelijke Vereniging van Vlaamse Kinesitherapeuten</i>	Dhr. Theo Hamblok Dhr. Fons De Schutter
WVVV <i>Wetenschappelijke Vereniging voor Verpleegkunde en Vroedkunde</i>	Dhr. Koen Van den Bossche Dhr. Jef Adriaenssens
VE vzw <i>Vlaams Ergotherapeutenverbond</i>	Mevr. Leen De Coninck Dhr. Jonny Peeters
Domus Medica vzw <i>Vereniging van huisartsen</i>	Dr. Arlette Wertelaers
BVGG <i>Belgische Vereniging voor Geriatrie en Gerontologie</i>	Prof. dr. Ivan Bautmans Prof. dr. Nele Van Den Noortgate
VIGeZ <i>Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en Ziektepreventie</i>	Mevr. Heleen Lyphout Mevr. Linda De Boeck Mevr. Annemie Peeters

3.1 Resultaten

Resultaten (Zie appendix 6)

- Er vonden dit jaar 2 vergadermomenten plaats met de Partners van het Samenwerkingsverband.
- Tijdens de vergadering van 29/06/'12 werd het jaarrapport 2011, het tussentijdverslag 2012, de planning voor het najaarplan 2012 en het jaarplan 2013

besproken. Daarnaast werd ook de evaluatie van de Week van de Valpreventie 2012 en de voorbereidingen van de Week van de Valpreventie 2013 toegelicht.

- Op het tweede overleg van de Partners van het Samenwerkingsverband (18/12/'12) werd de stand van zaken 2012 verder besproken, alsook de nieuwe structuur van het EVV (van toepassing vanaf 2013) en het voorlopige jaarplan 2013 aangehaald.

3.2 Gezondheidsdoelstellingen

Het EVV werd gevraagd om mee te werken aan een voorstel met betrekking tot een nieuwe gezondheidsdoelstelling rond ongevallenpreventie, meer specifiek de gezondheidsdoelstelling "val- en fractuurpreventie bij ouderen en veiligheid van het jonge kind". Een voorstel opgesteld in gezamenlijk overleg tussen het Vlaams Agentschap en het EVV vindt u in appendix 1.

In oktober 2012 werd er echter vanuit de Vlaamse overheid beslist dat er geen subsidies zouden worden toegekend aan het EVV voor de uitwerking van de gezondheidsdoelstelling "val- en fractuurpreventie bij ouderen en veiligheid van het jonge kind". (Zie appendix 1)

Overzicht appendix

Onderstaande vindt u een overzicht van de verschillende appendices. Deze kunnen worden geraadpleegd in de bijhorende documenten.

Appendix 1: Externe deelname

Appendix 2: Referentiepersonen

Appendix 3: Algemene bevolking

Appendix 4: Survey "Valpreventie maatregelen bij ouderen in de thuiszorg"

Appendix 5: Residentiële setting

Appendix 6: Partners van het Samenwerkingsverband